

***МИ – ПАТРІОТИ УКРАЇНИ,
ЇЇ МИ ДОЧКИ І СИНИ!***

Збірка виховних заходів

(з досвіду роботи школи з патріотичного виховання)

Черкаси 2015

Автор - укладач: **Величко Світлана Володимирівна**, заступник директора з виховної роботи Червонослобідської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Черкаської районної ради Черкаської області, спеціаліст першої категорії

Рецензент: **Висоцька Марія Петрівна**, методист районного методичного кабінету відділу освіти Черкаської районної державної адміністрації

Дана робота виконана відповідно до Закону України «Про освіту», Концепції національно-патріотичного виховання молоді, затвердженої спільним наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства оборони, Міністерства культури і туризму, Міністерства освіти і науки від 27.10.2009 №3754/98/538/493 і є результатом діяльності заступника директора школи з виховної роботи у тісній співпраці з класними керівниками, вчителями початкових класів, психологом школи з питання національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. У збірці подані розробки виховних годин, сценарії позакласних виховних заходів, уроків мужності з питання виховання патріотичних почуттів, духовних та моральних цінностей особистості в навчально-виховному закладі. Дана праця містить опис досвіду школи з питання патріотичного виховання.

Рекомендовано заступникам директорів шкіл з виховної роботи, педагогам-організаторам, класним керівникам, вчителям початкових класів.

*Схвалено радою районного методичного кабінету
відділу освіти Черкаської районної державної адміністрації
Протокол від 26.01.2015 № 3*

ЗМІСТ

1. Вступ.....	5
2. Опис досвіду школи з питання патріотичного виховання.....	6
3. Сценарій позакласного заходу для учнів 1-4 класів «Подорож у козацькі часи» (усний журнал).....	13
4. Сценарій виховного заходу для учнів 3-4 класів «Вони загинули за Україну» (до Дня Героїв Крут).....	23
5. Сценарій виховного заходу для учнів 1-2 класів «Моя маленька Батьківщина» (свято-гра).....	33
6. Сценарій виховної години для учнів 3-4 класів «День пам'яті жертв Голодомору»	39
7. Сценарій свята «І не буде переводу українському народу, доки із глибин сторіч долина козацький клич» (КВК до Дня захисника України) для учнів 5-7 класів	43
8. Урок-спілкування «Ми – патріоти України, її ми дочки і сини!» (в рамках Тижня Миру) для учнів 9-11 класів.....	57
9. Сценарій виховного заходу «Єднаймося, сестри, єднаймося, браття!» (до Дня Соборності України) для учнів 5-9 класів.....	63
10. Година спілкування з елементами тренінгу «Державний Прапор України – святина нашого народу» (до Дня Прапора України) для учнів 5-8 класів.....	72
11. Сценарій виховного заходу «А у бою поетові слова бійцю за волю допоможуть вистояти!» (до Дня пам'яті Героїв Небесної Сотні) для учнів 8-11 класів.....	80
12. Урок мужності «Слава Україні! Героям Слава!» (в рамках Тижня патріотичного виховання) для учнів 10-11 класів	94
13. Висновки	111
14. Список використаної літератури	112

*Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.*

Василь Симоненко

Вступ

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу, незалежність і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває патріотичне виховання дітей та учнівської молоді. Революційні зміни у листопаді 2013 – березні 2014 років, війна на Сході України продемонстрували готовність молодого покоління відстоювати національні цінності, українську державність, засвідчили виховання української молоді людини в дусі толерантності і поваги до інших національних спільнот і релігійних конфесій.

Побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру, виховання ціннісного ставлення до соціального оточення та самої себе, національно свідомого, високоосвіченого, толерантного громадянина-патріота, відповідального перед своєю нацією. Патріотичне виховання має наскрізно пронизувати весь навчально-виховний процес, органічно поєднувати національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, фізичне, трудове виховання, базуватися на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє та долю країни. Тому сьогодні одним із найважливіших завдань педагогів є продовження роботи із формування у дітей та учнівської молоді громадянських якостей, розуміння приналежності до Українського народу, виховання ціннісного ставлення до держави, любові і пошани до державних символів.

Даний посібник адресований тим, хто не байдужий до долі нашої держави, хто вболіває за майбутнє покоління незалежної України. Він допоможе організувати роботу класних керівників, вчителів початкових класів, педагогів-організаторів, заступників директорів з виховної роботи з питання патріотичного виховання в школі.

Опис досвіду школи

з питання національно-патріотичного виховання

У Червонослобідській загальноосвітній школі I-III ступенів №1 одним із пріоритетних напрямків роботи є патріотичне виховання, що здійснюється у відповідності до Конституції України, Закону України «Про освіту». Основним документом, яким керується навчальний заклад у сфері освітньої політики щодо патріотичного виховання, є Концепція національно-патріотичного виховання молоді, затверджена спільним наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства оборони, Міністерства культури і туризму, Міністерства освіти і науки від 27.10.2009 №3754/98/538/493.

Метою патріотичного виховання є становлення громадянина - патріота України, готового самовіддано розбудувати її як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу і гарантувати її національну безпеку, знати свої права й обов'язки, цивілізовано відстоювати їх, сприяти єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді в суспільстві. Саме тому у школі впроваджується програма патріотичного виховання «Ми — громадяни вільної європейської країни», головним аспектом якої є набуття дітьми та молоддю соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань свого народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави.

В рамках реалізації даної програми психологом школи було проведено анкетування з питання «Патріотичне виховання – невід'ємна складова навчально-виховного процесу у школі», до якого долучилися як учні початкової, так і основної школи. Аналіз анкетування з даної проблеми серед 3-6 класів (100 осіб) засвідчив, що 95% учнів розуміють значення слова «патріотизм»; 93% опитаних вважають себе патріотами і тільки 5% учнів зазначили про відсутність патріотичних почуттів. Серед учнів 7-10 класів (80

осіб) патріотом вважають себе 83%, частково – 16%, розуміють слово «патріотизм» 90% опитаних, а не розуміють 10%. Найбільше впливають на формування патріотичних почуттів батьки – 58%, ЗМІ – 58% та школа – 39%.

Враховуючи результати анкетування, слід зазначити, що патріотичне виховання учнів у навчальному закладі здійснюється комплексно – через навчальний процес, позакласну виховну роботу, носить послідовний характер і вирішує **наступні завдання:**

- *виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;*
- *визнання і забезпечення в реальному житті прав дитини як найвищої цінності держави і суспільства;*
- *формування толерантного ставлення до інших народів, їхньої культури та традицій.*

Класні керівники та вчителі початкових класів впроваджують різноманітні форми і методи патріотичного виховання учнівської молоді:

- інформаційно-масові: тематичні уроки, лекції, дискусії, вікторини, екскурсії до культурних та історичних пам'яток, музеїв; здійснюється співпраця з громадськими організаціями (органами місцевого самоврядування, районною бібліотекою, БДЮТ тощо);
- наочні виставки дитячої творчості, тематичні стенди, фотовиставки;

- інтегровані: учнівське самоврядування та волонтерський рух, шкільні гуртки (туристичний «Шанс», військово-патріотичний), тижні військово-патріотичної роботи, присвячені визволенню України та Черкаської області від нацистських окупантів, заходи до Дня Перемоги, вшанування воїнів-інтернаціоналістів та героїв АТО тощо;
- індивідуальні: творчі завдання (буклети, малюнки, плакати, звіти, презентації); створення родинного дерева, нарисів про родичів-учасників АТО;

- діяльнісно-практичні: проекти, огляди-конкурси, олімпіади, конкурси МАН, робота шкільного прес-центру та учнівської газети «Вісник школяра», участь у Всеукраїнських акціях: «Ветерани живуть поруч», «Милосердя», «Від серця до серця», святкові концерти «Вклонімося Великим тим рокам!» (до Дня Перемоги), упорядкування територій біля обеліску Слави, пам'ятних знаків та меморіалів, участь у військово-спортивних змаганнях «Нащадки козацької слави», «Сокіл» («Джура»);
- діалогові: тематичні виховні години «Їх слава не згасне в віках», «Ніхто не забутий, ніщо не забуто», години відвертості, бесіди, уроки мужності,

зустрічі з учасниками війни, дітьми війни, з випускниками-військовослужбовцями, бійцями АТО тощо.

У школі працює система органів учнівського самоврядування.

Функціонують 3 волонтерські загони (51 особа) серед учнів 7-8 класів. Спільно із учнівськими колективами складені та реалізуються повною мірою заходи: операція «Не минайте вдовиної хати», відзначення свят народного календаря у сучасній обробці, збір матеріалів про бійців-односельчан, які перебувають в зоні АТО.

Оформлено куточок державної символіки у фойє, у кожному навчальному кабінеті. За ініціативи учнів створено Гімн, Герб, Прапор школи. Усі урочистості проводяться з використанням Державної символіки. Щороку учні здійснюють екскурсії та походи по рідному краю. Проводяться щотижневі інформаційні вісники, тематичні тижні.

Стало традицією щорічно проводити тематичні тижні (Тиждень патріотичного виховання у грудні, Тиждень громадянського та козацького виховання у жовтні, Тиждень Миру у вересні), в рамках яких організовано тематичні виховні години «Майбутній солдат, воїн, захисник»; спортивно-розважальну гру «Козацькі забави»; виставку малюнків «Майбутній захисник», конкурс малюнків на асфальті «Діти України за мир в країні», КТС «Голуб Миру» тощо.

Традиційними для школи є туристично-краєзнавчі заходи, що відбуваються щорічно у травні на базі шкіл району. У 2013-2014 навчальному році організовано і проведено шкільні туристичні змагання, «Добротворець – 2014» тощо.

У 2013-2014 навчальному році учні брали активну участь у заходах, присвячених 70-ій річниці визволення села Червона Слобода від нацистських окупантів, 69-ій річниці перемоги у Другій світовій війні, 70-ій річниці Корсунь-Шевченківської битви та визволенні Черкащини від нацистських окупантів.

Учнями та вчителями школи проводиться добродійна діяльність. Діти підтримують благодійні акції «Допоможемо дітям», «Від серця до серця», «Милосердя». Нікого не залишають байдужими акції «Лист солдату» та «Допоможи бійцям АТО», в ході яких діти зібрали теплі речі, продукти харчування та засоби особистої гігієни, написали близько ста листів, виготовили новорічні подарунки та передали через волонтерів бійцям в зону АТО.

Систематично на засіданнях педагогічної ради, нарадах при директору, методичних об'єднаннях класних керівників розглядаються питання патріотичного виховання учнівської молоді.

Учні школи – активні учасники підпроектів інтернет-проекту Ліги старшокласників «Ми – патріоти Черкащини», а саме: «Мій ідеал громадянина - патріота», «Народні та родинні традиції мого краю», «Пишаюся тобою, рідний краю», «Добро починається з тебе», «Щоденник корисних справ». Створено мультимедійні презентації матеріалів «Національна ідея у навчально- виховному процесі», «Патріотичне виховання учнівської молоді». Практикується використання народного календаря у виховному процесі, народознавчий підхід до навчання та виховання учнівської молоді. Щорічно відзначається День захисника Вітчизни, День Збройних Сил України, День українського козацтва, День української писемності, День незалежності України, День села.

Отже, національно-патріотичне виховання має на меті формування національно-патріотичної свідомості, а саме: особистісної ідентифікації зі своєю нацією, віри в духовні сили та майбутнє країни, волі до праці на користь

народу, усвідомлення моральних та культурних цінностей, знання історії, звичаїв, символіки як всієї країни так і її регіонального різноманіття.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді має стати формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції.

Крутінь Світлана Ігорівна, вчитель початкових класів

Сценарій позакласного заходу для учнів 1- 4 класів

«Подорож у козацькі часи» (усний журнал)

Мета: ознайомити учнів з історією українського народу часів козаччини, пробуджувати пізнавальні інтереси до історії української культури; прилучати дітей до цінностей народного життя, традицій рідного краю; сприяти примноженню родинних і національних традицій.

Виховувати патріотизм через любов та пошану до історичного минулого українського народу, до рідної землі

Обладнання: плакати з надписами назв сторінок, портрети козацьких гетьманів і отаманів (ілюстрації картин Данила Нарбута)

(звучить музика, на сцену виходять 5 дітей)

Учень 1. – Чи знаєте ви, кого називали козаками ?

Учень 2. – А що таке козацькі вуса ?

Учень 3. – Чи відомо вам, де знаходилася Запорізька Січ ?

Учень 4. – Які завдання загадували парубкові при посвяченні в козаки ?

Учень 5. – Про все це ви дізнаєтесь, подивившись усний журнал.

Всі – “ Подорож у козацькі часи “. **Сторінка 1: « Хто такі козаки »**

1. Ведучий

Ой у полі могила, широка долина,
Сизий орел пролітає :
Славне військо, славне запорізьке
У похід виступає.

2. Ведучий

Ой у полі могила, широка долина,
Сизий орел пролітає :
Славне військо, славне запорізьке
Як золото сяє.

3. Ведучий

Вслухаємось в слово “ козак “ і почуємо посвист шаблі, шерхотіння степової тирси, грізне й непереможне “ Слава ! “

Що то за люди були козаки, чому їх так називали, що вони зробили для України ?

4. Ведучий

Козак – слово турецьке. Означало воно вільну людину, яка жила воєнним промислом.

5. Ведучий

Осередком козаччини стало Запоріжжя – південні степи з порогами Дніпра. Вважається, що першу фортецю, першу Січ зведено на острові Хортиця. Її збудував князь Дмитро Вишневецький, відомий більше як Байда. Він і був першим козацьким гетьманом.

1. Ведучий

На Січі зберігалася зброя, скарбниця, човни. Козаки не любили розкошів, проте зброю, особливо шаблю, мали найкращу.

2. Ведучий

Усі разом козаки називались “лицарством”, “товариством”. Козацтво Січі становило Кіш, що поділявся на курені, до яких входила певна кількість козаків.

3. Ведучий

Куренем також називалося і житло, де жили козаки. Старший в коші – кошовий отаман. Найвищою владою була Січова рада, яка обирала і скидала кошового отамана, суддю, обозного, писаря, курінних отаманів.

Сторінка 2: “Козацький побут”

1. Ведучий

Незвичайно барвне і різнорodne було щоденне козацьке життя. Козаки мали чудні запорозькі вимисли.

2. Ведучий

Запорожці брили цілу голову й залишали тільки одну чуприну над лобом – оселедець. Як ця чуприна виростала велика й довга, що аж заслонювала очі, то козак закладав її за вухо.

3. Ведучий

Бороди козаки брили, а вусів не підстригали, але намазували їх чим-небудь і закручували вгору до очей.

4. Ведучий

Віталися запорожці також на свій спосіб. Виберуться, бувало, в гості, то ще сидячи на конях, гукають тричі : *(далі сценка)*

- Пугу, пугу, пугу !
- А господар загляне через віконце і відповідь :
- Пугу, пугу !
- Тоді гість відзивається :
- Козак з Лугу !
- А господар через віконце :
- Повішайте там, де й наші ! Тобто в'яжіть коней до ясел і просимо до хати.

Гості заходять в хату, хрестяться до ікон і говорять господареві :

- Отаман, товариство, ваші голови ! (кланяються)

(Господар відповідає) :

- Ваші голови, ваші голови ! Прошу, пани – молодці, сідати.

- І тоді вже гостяться. А коли від'їжджають, то прощаються :

- Спасибі, батьку, за хліб і сіль, пора нам уже по куреням роз'їжджатися до домівки.

- Просимо, батьку, і до нас, коли ласка, і оставайтесь здорові.

(Господар відповідає) :

- Прощайте і вибачайте, пани-молодці, чим багаті, тим і раді, просимо не прогніватися.

5. Ведучий. Запорожці славилися веселістю і охотою до жартів і насмішок. Особливо ж любили вигадувати прізвища товаришам.

- 1. Ведучий.** Такого, що спалив з необережності курінь, називали Палієм.
- 2. Ведучий.** Того, що розклав вогонь над водою, звали Паливодою.
- 3. Ведучий.** Такому, що проти звичаю варив кашу, давали імення Калипи або Кашовара.
- 4. Ведучий.** Так само пішли прізвища Горбач, Малюта, Слизький, Черепаха, Гнида, Качало, Корж.

5. Ведучий. Запорожці вміли оцінити й чужий дотеп

- Приходить козак до чужого куріня і бачить, що козаки вечеряють.
- Хліб та сіль, пани-молодці !
- Їмо та свій, а ти у порога постій.
- Ні, братці, давайте і мені місце. *(витягує ложку і сідає разом з ними)*
- От козак догадливий ! Вечеряй, братчику, вечеряй !

1. Ведучий

Що ж їли козаки ? В ті часи звичайні козацькі страви були :

- тетеря, рубці;
- галушки, риба “ на стябло “;
- свиняча голова до хрину, локшина, куліш, соломаха;
- юшка з риби, що називалася “ щербою “, іноді баранина або дичина;

- Їли козаки й вареники, сирники, гречані галушки.
- Поївши, козаки вставали з-за столу, хрестилися на ікони, дякували спершу отаманові, потім куренному кухареві.
- Спасибі, братчику, що ти нагодував козаків.
- Далі кидали кожен по грошу для купівлі продуктів на наступний день і виходили з куреня.

Сторінка 3: “ Їх імена ввійшли в історію “

1. Дитина

Першим кошовим Запорізької Січі був Дмитро Вишневецький, званий також Байда. Під його керівництвом збудували запорожці собі першу українську Січ на острові Хортиця серед Дніпра. Той острівець окружили валом і частоколом, а над брамами поставили гармати.

2. Дитина

Ось яку пісню склали про цього геройського лицаря :

Славне військо запорізьке
 Ти, наш лицарю зібрав,
 На острові на Хортиці,
 Січ преславну збудував.
 Даром славне товариство

Облягав татарський хан,
Лютий мусив повертати –
Не страшний нам бусурман !
Перший ти вказав козацтву,
Як топтать до слави шлях :
Йти за море, ріки, гори,
Не сидіти на степах.

Та Молдавію звільнити,
Байдо, не щастить тобі,
Нищить вчасно підла зрада
Славні наміри твої

І сконав ти в Царгороді
Під руками ворогів,
Але віри, ні народу
Відректися не хотів.

То за це, тебе, наш князю,
Весь народ славить в піснях :
Хто за рідний народ гине,
Той живе й по сто віках !

3. Дитина

По смерті Байди Вишневецького, козаки-запорожці обрали нового отамана Івана Підкову. Він повів козаків на війну з ворогами, відібрав від Туреччини Молдавію і став володарем Молдавії. Але польський король підступно заманив отамана до себе і велів покарати лицарського Підкову.

4. Дитина

Ще й по нинішній день згадує український народ Івана Підкову і в піснях співає про його страшну смерть. Тарас Шевченко звеличив славні подвиги цього героя в своїй поемі “ Іван Підкова “.

5. Дитина

Потім отаманами були Криштоф Косинський, Северин Наливайко, Петро Конашевич-Сагайдачний.

(Пісня “ Ой на горі та женці жнуть “)

6. Дитина

Славним козацьким ватажком був гетьман Богдан Хмельницький. Завдяки нашому землякові, бувшому Чигиринському сотнику, а пізніше гетьману України, наш народ був визволений від польського панства. Битви під Пилявцями, Жовтими водами увійшли в історію.

7. Дитина

Вже 4 століття, як немає в живих славного гетьмана, та пам'ять про нього живе в народі. І старий і малий не проходить мимо гори, щоб не вшанувати його пам'ять.

1. Ведучий

Послідовниками Б. Хмельницького були : Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Павло Полуботок, Апостол і Кирило Розумовський

Сторінка 4: “ Козацькі розваги “

2. Ведучий

Козаки були поетами і мрійниками, любили гостре , влучне слово, щирі українську пісню.

(пісня “ Черкаські козаки “)

3. Ведучий

А що то за запорожець, що не вмiє гопака танцювати ?! (“ гопак “)

4. Ведучий

Любили козаки i в iгри пограти. Улюбленою розвагою була гра “ Козак “. Запорожцю зав’язували очi i вiн повинен був причепити вуса козакови.
(гра)

Сторiнка 5: “ Черкаські козаки “

5. Ведучий

У нашому селi iснує фольклорний ансамбль “ Черкаські козаки “. Козакiв з Червоної Слободи знають i в Америцi, i в Австралiї, i в Європi. Сьогодні вони гостi нашого свята.

(Виступ “ Черкаських козакiв “)

1. **Ведучий.** Ми ознайомили вас iз спадщиною запорiзького козацтва
2. **Ведучий.** Нехай дiйде до ваших душ шелест козацьких знамен,
3. **Ведучий.** ...брязкiт iх зброї,
4. **Ведучий** стогiн української землi вiд копит навальних ординцiв,
5. **Ведучий.** Як межа мiж життям i майбутнiм нашого народу

Всi : Хай же козацькому роду не буде переводу.

(Всi учасники виходять пiд марш “ Козацької похiдної “)

Крутінь Світлана Ігорівна, вчитель початкових класів

Сценарій виховного заходу
«ВОНИ ЗАГИНУЛИ ЗА УКРАЇНУ»

(до Дня Героїв Крут)

Мета: Розкрити причини і суть трагічної битви під Крутами, формувати в учнів повагу до історичного минулого України. Виховувати повагу до борців за незалежність України, справжнього патріота своєї держави

Обладнання: вишивані рушники, хліб, калина, на столі ікона Божої Матері і свічка; плакат «Героям Слава!»

Хід заходу

(Виходять ведучі – 2 хлопчики і 2 дівчинки в українських костюмах.

Звучить «Мелодія ля мінор» Мирослава Скорика)

Ведучий 1:

Крізь вічність із зір ясних і свічадо вод тихих,
В усій красі земній та зболеній печалі
Світить нам материнський образ нашої України.

Ведуча 1:

Україна! Край печалі і смутку,
радості і краси; народних звичаїв та обрядів,
гучної української пісні,
швидкого танцю, чарівної природи,
а головне, - щирих, добрих і гостинних людей.

Ведучий 2:

Україно! Ти - моя молитва!
Ти моя розлука вікова.
Гримотить над світом люта битва

За твоє життя, твої права.
Україно – ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, ненько, горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.

(Звучить пісня «Це моя Україна»)

Ведуча 2:

Українська земля... Земля, що щедро кров'ю полита її мешканців та ворогів,
земля, на якій протягом віків точилися трагічні й, водночас, героїчні події.

Ведучий 1:

Багато пішло поколінь
На смерть, муки, страждання,
Щоб засвітилася зірка
Вільної, незалежної суверенної України

Ведуча 1:

Все частіше звертаємося ми до наших витоків: історії країни нашої, мови
рідної, вольниці козацької. До минулого звертаємося, щоб сучасне зрозуміти.

Ведучий 2:

З кожним днем зростає інтерес багатьох людей до нашої історії.

Ведуча 2:

Історія України...
Викреслено цілі сторінки з людської пам'яті,
забуті імена...,
поломані хрести,
понищені церкви,
зруйновані могили,.

Ведучий 1:

Сьогодні ми хочемо
Воскресити в пам'яті людській
Одну із забутих сторінок історії нашої.

Ведуча 1:

Цей захід ми присвячуємо цвіту народу нашого, його славним синам, що в розквіті своїх фізичних і духовних сил, віддали молодість свою та найдорожче, що є в кожного з нас – життя.

Ведучий 2:

Присвячується тим, хто в боротьбі за волю і кращу долю України, не дожив до сьогоднішнього дня. Тим, хто сплять в відомих і безіменних могилах, що розкидані по рідній і чужій землях.

Учитель: В народі кажуть, що та людина, яка не знає свого минулого не варта і майбутнього. І це правда. Бо так само, як дерево тримається на землі своїми коріннями, так людина тримається на землі своїм минулим. Людина, яка не знає минулого схожа на перекотиполе - куди вітер подме, туди воно й котиться. Саме тому ми повинні вивчати і знати історію українського народу. А історія наша - полита кров'ю та сльозами . Однією із її найтрагічніших сторінок є бій під Крутами .

Ведучий 2:

29 січня 1918 року розпочався відлік нового духовного злету нації, який уже протягом майже століття є національним символом для десятків поколінь борців за свободу та незалежність.

Ведуча 1:

Більшовики спрямували своє п'ятитисячне військо під проводом Муравйова на Київ коли вже захопили Харків та Полтаву.

Ведуча 2:

Захищати молоду Української Народної Республіки виступили лише 300 українських юнаків – добровольців. На засніженому чернігівському полі вони прийняли нерівний бій із п'ятитисячною армією більшовиків. До складу загону добровольців ввійшли студенти університету та політехнічного інституту міста Києва, а також учні старших класів київських гімназій.

Ведучий 1:

Вони стали на смертний бій, щоб не допустити Муравйова в рідний Київ. «Муравйовці» були дуже жорстокими, а все українське ненавиділи. Вони вбивали людей тільки за те, що ті були у вишитій сорочці чи розмовляли рідною українською мовою.

Ведучий 2:

І їх було лише триста... У них однакове було прагнення до волі, до життя. У них була велика любов до рідної Батьківщини.

Ведуча 1:

28 січня 1918 року вийшли з Києва погано озброєні, майже роздягнуті й голодні патріоти-добровольці і 29 січня о 4 годині ранку, стомлені, прийшли до залізничної станції Крути. Замість відпочинку прийняли важкий і нерівний бій...

Ведуча 2:

Наступали п'яні, до зубів озброєні матроси Балтійського флоту, яких послав Ленін для знищення молодого України. Чотири тисячі проти трьохсот...

Ведучий 1:

О 12 годині дня розпочався бій та безперервно тривав до пізнього вечора. Не залишаючи своїх позицій, юнаки мужньо відбивали атаку ворога. Протягом п'яти годин українські підрозділи стримували ворожі напади. Та незабаром, через велику перевагу у кількості, наступаючі зламали оборону і почали оточувати українські частини.

Ведучий 2:

Бійці Студентського куреня розуміли безвихідність свого становища, але все ж пішли в атаку. Уже пізнього вечора на чернігівських полях запанувала страшна кривава тиша. Тут склали свої голови юні борці за вільну Україну.

Ведуча 1:

Двадцять сім студентів-героїв потрапили в полон. Після жорстоких знущань і тортур їх наступного дня розстріляли, навіть не дозволивши по-християнськи

похоронити. Семеро полонених п'яні матроси помилково разом зі своїми відправили в Харків до лікарні, і вони, можливо, залишились живими...

Ведучий 1:

Стогнули Крути і молився вітер ,
Цілюючи скривавлені сліди:
Вас мало, діти, вас так мало, діти ,
Супроти п'яної московської орди.

Ведучий 2:

В пекучий сніг... Навзнак. Не на коліна.
Заплакав місяць в зоряну блакить.
Всі – як один... Кріпися Україно ,
Хоч їхня смерть вовік не відболить.

Ведуча 1:

Безжальні кати заборонили селянам поховати безстрашних юнаків. Після підписання Брестського миру, коли замість більшовиків владу захопили австрійці та німці, 19 березня 1918 року в Києві відбувся урочистий похорон на Аскольдовій горі 28 бійців, полеглих у бою під Крутами.

Ведуча 2:

Нажаль, більшовики за 70 років свого панування намагалися знищити в пам'яті народу згадку про Крути, або виставити її героїчних захисників зрадниками Батьківщини. У 30-х роках було навіть знесено кладовище та могили героїв Крут на Аскольдовій горі.

(Виконується пісня «В СТЕПАХ УКРАЇНИ»)

Учень:

Ще юнаки, ще майже діти ,
А навкруги і смерть, і кров.
На порох стерти, перебити! -
Іде на Київ Муравйов.

Учениця:

Полків його не зупинити ,
Та рано тішитесь кати :
Коли стають до зброї діти,
Народ цей – не перемогти.

Учень:

Що там, що вперше з рушницею йти ,
Що там, що тому п'ятнадцять , -
Так хороше вам на ворога йти ,
Співом гучним захлинатись.

Учениця:

Хай вам вітри вибігають на шлях ,
Просять вернути, голосять,-
«Щоб наша доля...» лунає в полях ,
«Щоб краще в світі жилося»

Учень:

Благослови ж їх літ шалений ,
Умри з усміхом на устах;
Не поведе більш кат скажений
Твоїх братів у кайданах.

Учениця:

Крути! Крути! Час розплати близько,
Вже червоний ворог карти жде,
Крути! Крути! Вічне бойовисько
За майбутній, і за світлий день.

Учень:

Крути! Крути! Мужність і посвята,
Вірність, що міцніша понад смерть.
Крути! Крути! Горда і завзята

Кличе пісня і веде вперед.

Учениця:

Народе мій, великий, Український,
Яка б солодка не була брехня ,
Не вір брехні, що воля – тільки тінь це
Козацького минулого вже дня.

Учень:

Не раз вже потрапляв у пастку ти,
Буть пильним, мій довірливий народе!
Піднести прапор – то ще не свобода
Будь мудрим! Вір що дійдеш до мети.

Вчитель:

Тільки в 1992 році, коли стала незалежною Україна, відбулася справжня, реальна оцінка подвигу захисників Крут. Адже не можна викреслити з людської пам'яті той великий та безсмертний подвиг юних студентів, що захищали українську державність. Вони заплатили за це найціннішим, що в них було – власним життям.

ВШАНУЄМО ПАМ'ЯТЬ ГЕРОЇВ КРУТ ХВИЛИНОЮ МОВЧАННЯ.

Учень:

Коли ви вмирили, вам дзвони не грали,
Ніхто не заплакав над вами,
Лиш в чистому полі ревіли гармати,
І зорі вмивались сльозами.

Учениця:

Коли хоронили вас в темну могилу -
Від червоної крові земля почорніла,
Під хмарами круки стадами літали,
Ви юні життя за Вкраїну віддали.

Учень:

Вони померли,
Ні, герої не вмирають,
Бо за волю України
Вічну пам'ять мають!

Учениця:

Вони у битві чесно полягли -
Бо не було у них ні вибору, ні змоги.
Хоч і загинули, та все ж перемогли,
Бо віддали життя для перемоги.

Учень:

Пам'ятайте про тих, що не встали, як впали.
Пам'ятайте про тих, що безвісті пропали,
Пам'ятайте про тих, що згоріли як зорі,-
Такі чисті і чесні, як повітря прозоре.
Пам'ятайте про них і у праці, і в пісні –
Хай відомими стануть всі герої безвісні.

Ведучий 2:

Боротьба за незалежність України продовжується і зараз. На Донеччині і Луганщині на превеликий жаль гинуть наші патріоти- добровольці та воїни української армії. Серед загиблих–колишній учень нашої школи Ілля Ідель.

Ведуча 2:

Схилімо голови низько перед пам'яттю і подвигом славних синів України - героїв УПА, героїв Небесної Сотні і героїв АТО і промовімо молитву за душі загиблих.

Пісня «Пливе кача»

Ведучий 1:

Ми можемо пишатися тим, що Україна ніколи не поневолювала інші народи, а вміло захищала себе від ворогів. Людина повинна боротися за правду і волю, за своє щастя та думати, що залишить після себе для майбутніх

покоління. Бог призначив границі людського оселення, і хто стає на їхній захист, чинить найбільший героїзм.

Ведуча 1:

Ми, теперішнє покоління, повинні завжди шанувати героїв, завдяки яким сьогодні майорить жовто - блакитний прапор свободи в нашій державі.

Українські хлопці повинні усвідомити, що проходячи службу в армії, вони стають захисниками своїх близьких, рідних, коханих, а ще - рідного села чи міста.

Дитина 1:

Український хлопче, майбутній солдат!

Очима історії ти поглянь назад -

Бо багато крові пролилося колись,

Щоб твої мрії сьогодні збулись.

Дитина 2:

Щоб завжди світило сонце над землею,

Щоб Україна йшла у майбуття -

Українці молодії долею своєю

На вівар свободи поклали життя.

Дитина 3:

Не схилили голови, душі не скорили,

У ярмі чужому не схотіли жити

Гордість українців в світі не згубили

Вірити навчились і Бога любити.

Дитина 4:

Будь же гідний, друже, пам'яті такої

Знай, що Україну треба захищати

І в час небезпеки, як хоробрий воїн

Відзовись, як кличе Батьківщина-мати!

(Пісня «На світі є одна країна, яку люблю – це Україна»)

Вчитель: Любі мої діти! Завжди пам'ятайте про подвиг героїв Крут.
Сьогодні Україна знову стоїть перед небезпекою бути поглинутою
ненаситним московським окупантом. На нас всіх чекають випробування, які
ми мусимо витримати, щоб захистити рідну Вітчизну від будь-якої агресії.
Гартуйтеся і готуйте себе до праведної боротьби за волю і майбутнє Свого
Народу, пам'ятаючи про подвиг героїв Крут.
СЛАВА УКРАЇНІ ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

Тимошенко Світлана Григорівна, вчитель початкових класів

Сценарій виховного заходу **«Моя маленька Батьківщина»**

(Свято - гра)

Мета: - розширити і поглибити поняття громадянськості, розвивати в дітей прагнення бути свідомим громадянином, патріотом України, свого рідного краю;

- виховувати любов до рідної землі, свого села, прагнення своєю працею примножувати здобутки українського народу;
- розвивати в учнів уміння бачити й цінувати красу, зміцнювати почуття національної гордості, повагу до звичаїв і традицій рідного народу;
- ознайомити учнів з історією свого села;
- розвивати навички роботи з речовими джерелами історичних знань.

Оформлення: краєзнавчий куток, в якому знаходяться різноманітні старовинні предмети народного побуту, українські національні вишивки.

Хід заходу

Ведучий: Кожна людина завжди з великою любов'ю згадує те місце, де вона народилась, де промайнуло її дитинство, де відкрився для неї казковий дивосвіт. То її затишна батьківська оселя, родинне вогнище, маленька батьківщина.

Ведуча: У кожного з нас теж є дім, де ми живемо, де живуть наші мама, тато, бабуся, дідусь, братики й сестрички. Маленькі батьківщини кожного разом утворюють нашу велику державу – Україну.

Ведучий: Маленька батьківщина починається з душевного тепла і затишку рідної домівки, з ніжних слів матусі і мужніх рук татка, з вишневого цвіту і до болі знайомого кожного куточка рідного двору та вузьенької вулички.

Ведуча: Навіть для дитини вона найдорожча і найрідніша. Для нас малою батьківщиною є наше село Червона Слобода.

Звучить пісня «Червона Слобода» (сл. В. Ведули, муз. П. Ведули)

Учень. Краю наш Черкаський, рідна сторона,
Краю барвінковий, батьківська земля.
Тут я народився, тут виростаю,
Рідній Україні служить обіцяю.

Учениця. Біля кожного двору калина,
Все село – моя родина.
Край це милий, солов'їний
І народ дуже гостинний.
Все тут рідне: ліси й ріки
Й мова дана нам навіки

Учень. Нема на світі кращого села,
Де і сміється, і співає серце.
Нема на світі кращого села,
Ніж те, де рідна ненька сповила.

Учениця. Може десь земля є краща й вища,
А над нею – небо золоте,
Та мені найкраща та, де вишня,
Та, де вишня мамина цвіте.

Учениця. Гарною вдачею славиться вона
Мила і рідна Червона Слобода.
Тут Дніпро під кручею весело бринить.
Пісня мого серця з домом гомонить.

Ведучий: Любити свій край рідний є природне почуття кожної людини. Місце, де ми народилися, стає нам, і це цілком природно, найближчим, найдорожчим, в цілому світі.

Ведуча: Щасливі ті діти, які народжуються в своєму краї і, виростаючи в нім, поступово краще пізнають його та його народ, бо наша любов до рідного народу мусить бути свідомою; чим більше хочемо знати про нього, розуміти його, переживати його радості і горе, відчувати, яку допомогу можемо йому надати, як його найвірніший друг.

Звучить пісня «Маленька батьківщина» (Музика та слова О. Смика)

Ведучий: Наше село Червона Слобода є для вас маленькою батьківщиною. Саме тут ми стали на ноги і сказали свої перші слова, саме тут ми пішли до школи, саме тут живуть наші рідні і друзі. І саме ми маємо якнайбільше знати про своє село для того, щоб примножити його славу.

Ведуча: Село, як і людина, має свою біографію. І у кожного вона своя та неповторна. Готуючись до сьогоднішнього свята, наші учні багато прочитали і ознайомилися з книгами, в яких описується історія нашого села. І зараз вони свої знання продемонструють у грі „Що? Де? Коли ?

Дві команди запрошуються на сцену: команда «*Слобідчани*» та команда «*Змагайлівці*».

Запитання вікторини:

1. Коли з'явилися перші поселенці на території нашого села? (у I — II столітті.)
2. Яка найстаріша назва села? (Секава)
3. Які ще назви мало наше село? (Цесарська Слобода, Царська Слобода)
4. В якому році село було перейменовано в Червону Слободу? (1923)
5. Коли і ким було засноване село Змагайлівка? (Засноване вільними козаками та селянами-втікачами приблизно в кінці XVII-на початку XVIII століть.)

6. Від чого пішла назва села Змагайлівка? *(Від чого пішла назва села точних відомостей немає, але існує версія про те, що так як це поселення було недалеко від села Секави і населення обох сіл часто спільно виступало проти ворогів, які нападали на їхні поселення. В цій боротьбі поселенці села Змагайлівка завжди викликали поселенців Секави на змагання — хто краще себе проявить у битві з ворогами. За це їх стали називати змагайлівці, а коли вони переселилися на нове місце, то й село назвали Змагайлівка.)*
7. Коли в нашому селі було відкрито першу середню школу? *(1953)*
8. Чому село було переселено на нове місце? *(У зв'язку з будівництвом Кременчуцької ГЕС)*
9. В якому році це відбулося? *(1955)*
10. Коли було об'єднано села Змагайлівка та Червона Слобода? *(1960)*
11. Яку назву отримало нове село? *(Червона Слобода)*
12. В якому році була побудована наша школа? *(1960)*
13. Скільки шкіл і дитячих садочків є на території сучасного села? *(2 школи та 3 дитячих садочки)*
14. Коли і де на території нашого села встановлено пам'ятник Т.Г.Шевченку? *(До десятої річниці незалежності України у 2001 році перед Будинком культури встановлено пам'ятник українському поету Тарасу Шевченку)*

15. Які ще пам'ятники і на чю честь встановлено У Червоній Слободі?
(Село має декілька пам'ятників, більшість з них встановлено на честь
воїнів Великої Вітчизняної війни)

16. Що зображено на гербі та прапорі нашого села? (На гербі та
прапорі нашого села зображено козака, який тримає прапор у руці,
їдучи на коні)

17. Які слова написані на гербі? (Від доброї волі)

18. На якому березі Дніпра розташоване наше село? (на правому березі)

19. Назвіть кількість населення села? (9863 особи)

20. Яку площу воно займає? (14,778 км²)

21. Який поштовий індекс нашого населеного пункту? (19604)

Підбиття підсумків, нагородження переможців.

Ведуча: Ми повинні берегти і любити наше село, рідну домівку, Україну, що
здобула незалежність і бореться за неї в ці складні часи,.

Виходять діти зі свічками. Читають віри.

Учень. Село моє, частинка України.

За тебе і за неї я молюсь.

Хоч ще малий і воювать не підю.

Але однак я тобі тут згожусь.

Учениця. Я допомогу передам солдатам,

Що захищають нас на тій війні.

Я буду їм пісні дзвінки співати

Про нашу землю і щасливі дні.

Учень. Хай прийде мир і повернуться з бою

Всі наші тата, братики, сини.

Хай буде радість в кожній нашій хаті.

О, Господи, ти нам допоможи!

Ведуча: Тож хай буде мирним небо над нашою ненькою – Україно. Нехай квітне наше рідне село. Хай щасливими будуть його люди.

Шутенко Тамара Петрівна, вчитель початкових класів

Сценарій виховної години

«День пам'яті жертв Голодомору»

(година спілкування)

Мета: виховувати повагу до людей, які пережили складний період української історії; виховувати громадську свідомість, співчуття; виховувати правильне ставлення до історії Українського народу.

Обладнання: кадри документальної хроніки, фотографії, книжкова виставка, вирізки з газет і журналів, житній хліб, свічки, аудіозаписи, презентація.

Хід виховної години

Бесіда вчителя.

Немає нації, яка б не пам'ятала свого минулого. Голодомор 1932 – 1933 років – одна з найтрагічніших і найстрашніших сторінок історії нашого народу. Як вже відомо, голод тих років був не наслідком неврожаїв, як люблять говорити у Кремлі, а свідомим винищенням українства. Черкащина – одна із тих областей, які найбільше постраждали від Голодомору. За кількасот днів було знищено кращий генофонд нації.

Ще живі люди, котрі пам'ятають Голодомор і можуть розповісти про нього. Згадують як звозили підводою опухлих від безхліб'я мерців у єдину могилу.

Ще зберігається шанс засвоїти урок історії не за підручниками, а через безпосередній контакт із живими свідками. Але з кожним днем ті події віддаляються в часі, не втрачаючи при цьому свого скорботного і трагічного значення.

Спланована конфіскація урожаю зернових та усіх інших продуктів харчування у сільського людства представниками радянської влади призвела до вбивства селян голодом у мільйонних масштабах, при цьому влада мала запаси зерна в резервах та вивозила за кордон під час Голодомору, забороняла виїжджати голодуючим поза межі України, відмовлялася від допомоги для голодуючих з-за кордону.

Багато років заборонялося владою говорити про Голодомор. Лише у 2010 році суд визнав кримінальною справою факт здійснення злочину геноциду. Винним суд визнав керівників СРСР та УСРР, а саме Йосипа Сталіна, Лазара Мойсейовича Кагановича, Павла Постишева, В'ячеслава Молотова, Станіслава Косіора, Менделя Хатаєвича та Власа Чубара. За даними експертизи кількість людських втрат від Голодомору становить 3 мільйони 941 тисяча осіб. Також було визначено, що втрати українців у частині ненароджених становлять 6 мільйонів 122 тисячі осіб.

Лихо. Біль. Горе. Кров. Смерть... Це те, що залишає по собі слово "Голодомор" у наших душах. Це те, що знищує свідомість. Це страшно. Це боляче до самих кісток. Але це те, про що потрібно пам'ятати і не уникати.

Щороку третьої середі листопада ми вшановуємо пам'ять тих, хто не пережив ті страшні роки. У цей скорботний день люди кладуть квіти до пам'ятників жертв Голодомору. Вшановують пам'ять хвилиною мовчання – це той мінімум, який ми маємо зробити не стільки для мільйонів загиблих, а скоріше за для вас дітей, які повинні пам'ятати про страшні часи й робити все, щоб подібне не повторилося.

Хвилина мовчання (метроном) Перегляд фотографій

(обговорення).

1 учень:

Голодна смерть, напевно, найстрашніша.

Вона повільна, довга і тяжка,
Жахлива і пекельна, найлютіша,
Бо зводить з розуму й така тривка...

2 учень:

А це ж було... І ніде правди діти,
Що заподіяли цю смерть більшовики.
Дорослі мерли, старики і діти —
Це геноцид кривавої руки.

3 учень:

Щоб наш народ нескорений здолати,
Що прагнув волі і в борні стояв,
Його рішили в чорнозем загнати,
Щоб голову вже більше не підняв.

4 учень:

Вмирили сім'ї, вмирили села...
Бо все забрали, що народ зростив.
Статистика доволі невесела...
Мільйони більшовицький кат згубив.

5 учень:

А ті, хто вижив, будуть пам'ятати,
Як голодом морили чесний люд.
Бо ж пам'ять у народу не забрати...
Й не знищити, не змити, наче бруд.

6 учень:

Вона передалась нам генетично,
Й живе у нас завжди з маленьких літ.
І буде жити в Україні вічно,
То ж хай про це почує цілий світ!

Прислів'я.

Пояснити значення:

- Голодний, як вовк.
- Голод вижене на холод.
- Голод і страх перемагає.
- Голодне їсть і холодне.
- Голодній курці - все просо на думці.
- Голодному і опеньки м'ясо.
- Голод - не тітка, найми - не свій брат.

Книжкова виставка. Перегляд вирізок з журналів.

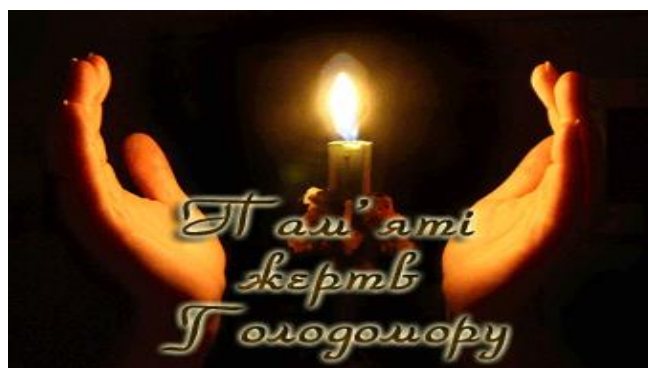
Вчитель.

Холодний осінній вітер сердито рве вишивані рушники на хрестах пам'ятного знаку жертвам Голодомору, розвіває прапор України, сльозить людські очі. На цвинтарах розкриває свою страшну таємницю голодних років. Там сплять під давно осілою землею чийсь молоді роки, чиясь недоспівана пісня, незакінчена казка, чиясь незахищена старість... Їх змучені світлі душі вже з вічності ніби дякують за те, що пам'ятаємо ми їх.

Кожного року, в кожній оселі запалюється свічка пам'яті, ми також приєднаємося до Всеукраїнської акції «Запали свічку».

Звучить пісня Оксани Білозір «Свіча»

Вчитель запалює свічку (на екрані слайд свічки)

**Гаврюшова Людмила Михайлівна, вчитель англійської мови,
класний керівник 5 класу**

Сценарій свята

**«І не буде переводу українському народу,
Доки із глибин сторіч долина козацький клич»**

(КВК до Дня захисника України)

Мета: формувати ціннісне ставлення до держави, її героїчного історичного минулого, до себе як громадянина-патріота.

Обладнання: державні символи, ікона із зображенням Пресвятої Богородиці, українські рушники, мультимедійний проектор (телевізор), ноутбук, конверти із завданнями для учасників, відеоматеріали, фонограми, мішок без дна, два набори шашок.

Хід свята

Ведучий 1: Сьогодні, 14 жовтня, весь православний люд, вся наша українська громадськість відзначає свято Покрови Пресвятої Богородиці. Для нас, українців, це - християнське і національне свято, яке символізує зв'язок поколінь, невмирущість героїчних традицій нашого народу та піднесення патріотичного духу на нову до недавнього часу неосяжну висоту.

Ведучий 2: Вшанування Божої Матері, як покровительки нашого народу, вплітається золотою ниткою в історію від княжих часів аж до сьогодні. Йдеться мова не про людське, а небесне могутнє заступництво. Такого заступництва й опіки прагне кожна людина, родина й народ. Від самого початку існування нашої держави ми постійно вели боротьбу проти багатьох ворогів. І наш народ шукав допомоги, проти якої не може встояти жодна людська сила, саме такою поміччю був покров Пречистої Діви Марії. Тому

свято Покрови завжди було і є для нашого українського народу днем великого вияву любові і вдячності Пресвятій Богородиці та днем радісного прославлення і звеличення її покрови та заступництва.

Ведучий 3: Свято Покрови було найбільшим святом для козаків. Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці і настільки щиро й урочисто відзначали свято Покрови, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту та отримало другу назву - Козацька Покрова.

Ведучий 1: Наші славетні запорожці мали на Січі церкву на честь Покрови Пресвятої Богородиці з її іконою. Під іконою була простягнена стрічка вгору до Божої Матері з написом: «Молимо, покрий нас чесним Твоїм покровом і ізбави нас от всякого зла». Вибираючись в похід на ворога, козаки молилися своїй Покровительці і ревно співали: «Під Твою милість прибігаємо». Після повернення із вдалого походу вони щиро дякували їй.

Ведучий 2: Тому 14 жовтня в Україні відзначають День українського козацтва. Це дуже важливе свято для нашого народу, адже козацтво відіграло вирішальну роль у становленні нашої держави. Його історичне значення важко переоцінити. Народ будь-якої країни береже спогади про власне минуле, пишається своєю історією.

Ведучий 1: У нашім минулім – воля і слава,

У нашім минулім – безсмертні діла.

Цього не вкраде в нас зрада лукава,

Бо кров'ю Вкраїна все це здобула.

Ведучий 3: Які ми нащадки славних козаків, чи добре пам'ятаємо та шануємо надбання наших пращурів? Це ми сьогодні перевіримо у конкурсах та випробуваннях.

Ведучий 1: До участі запрошуються 10 хлопчиків, з яких буде сформовано дві команди. Отже, наше перше нескладне випробування **«Знайди свій**

курінь». Кожен учасник бере по шматочку паперу, на якому із зворотної сторони зображено частину козацького символу. Ті учасники, які швидше складуть символ, тобто сформуують свою команду, а отже знайдуть свій «курінь», отримують один бал. Назва складеного символу стане назвою команди. (Шабля, булава).

Ведучий 2: Щоб отримати перемогу у наступному конкурсі, потрібно із розрізаних на дві частини речень скласти вірні прислів'я про козацтво. Одне із них обрати своїм гаслом та дружно виголосити його. За кожну правильну відповідь - один бал, за виголошення гасла відповідно - 2 та 1 бали). Розпочинаємо конкурс **«Наше гасло».**

1. Козак з біди не заплаче.
2. Береженого бог береже, а козака шабля стереже.
3. Ви — пани, а ми — запорожці.
4. Де козак, там і слава.
5. Дівка не без щастя, козак не без долі.
6. Козак із пригорщі нап'ється, а з долоні пообіда.
7. Козак не боїться ні тучі, ні грому.
8. Козацькому роду нема переводу.
9. Козача потилиця панам ляхам не хилиться.
10. Не той козак, що за водою пливе, а той, що проти води!
11. Степ та воля — козацька доля.
12. Щирий козак ззаду не нападає.

Ведучий 3: Козаки мали хоробру вдачу, гаряче серце, а ще - вони були мудрими людьми. Наш наступний конкурс **«Козаки - любомудри».** Для проведення даного конкурсу кожна команда отримує конверти із написаними на папірцях поняттями. Потрібно вибрати ті поняття, які пов'язані із козацтвом. Кожна правильна відповідь -1 бал. (Слова: булава. автомобіль, трон, гетьман, отаман, шаровари, радіо, шабля, маршал, курінь, січ, печатка,

білет, намет, колісниця, чайка, полк, байдарка, бунчук, галера, Шевченко, Полуботок).

Ведучий 1: Славна пісня завжди просить

Кожну душу щиру,
Хто по світу кобзу носить,
Щоб співати миру
Про козацтво незабутнє,
Вірне, стародавнє,
Про життя козацьке, смутне-
Смутне, але славне.

(Перегляд відео про козаків, журі підводить підсумки конкурсу)

Ведучий 2: Сподіваємось, що переглянутий відеоривок розширить ваші знання про життя та здобутки козаків і допоможе надати правильні відповіді у наступному конкурсі «Козацька вікторина». Кожна правильна відповідь -1 бал.

1. Назвіть гетьманів України. *(Дем'ян Многогрішний, Петро Дорошенко, Богдан Хмельницький, Данило Апостол, Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Іван Виговський, Михайло Ханенко, Юрій Хмельницький.)*
2. Перерахуйте, що входило до озброєння козаків? *(Самопали, рушниці, пістолі, гармати, шаблі.)*
3. Як називалися козацькі військові човни, які використовувалися при набігах на Туреччину? *(Чайки, байдарки, захоплені у турок галери.)*
4. Якою була військова організація Запорозької Січі? *(Полк, сотня, курінь, кіш)*
5. Назвіть військові звання в Запорозькій Січі. *(Полковник, гетьман, сотник, курінний, кошовий, отаман, осавул.)*
6. Як називалися козацькі прапори? *(Корогви.)*

7. Що таке «бунчук»? *(Довге древо, на кінці якого насаджували мідну позолочену кулю, з якої звисав жмут кінського волосся, подібного до гриви або хвоста.)*

8. Що було ознакою влади гетьмана? *(Булава.)*

9. Перерахуйте види одягу, який носили козаки. *(Свитки, жупан, шаровари, кунтуш, сорочка.)*

10. Що означає слово козак? *(Від татарського «вільний», легкоозброєний вершник.)*

11. Як козаки дізнавалися про вторгнення ворога? *(Підпалювали багаття.)*

12. Хто такий гетьман? *(На Січі разом із титулом кошовий отаман уживали назву «гетьман». (Слово означало «головний».)*

Ведучий 3: Дотепність та почуття гумору – це ті риси, які допомагали козакам долати ворога та виходити із складних ситуацій, налаштовуватися на майбутні перемоги, брати верх над королями.

Ведучий 1: Став багатий колись пан

Короля благати,

Щоб король йому зволив

Воєводство дати.

А король йому й сказав:

«Відгадай три штуки,

Відгадаєш — тоді на!

А як ні — на муки!

Перша штука: скільки зір

В небі серед літа?

Друга штука: покажи

Середину світа!

Третя штука: угадай,

Що думати буду?

І от тобі цілий рік

Для того розсуду!»
Відійшов багач назад
Та так йому нудно!
Не вгадати — так біда,
А вгадати — трудно!
Сидить, плаче, неборак.
Козак проїжджає...
«Чого плачете ви так?» —
Багача питає.
Той і каже, так і так!..
«Не журіться, діду!
Коли так, то я за вас
На відвіт поїду!»
І палицю в руки взяв,
В кожух одягнувся,
Чорні вуса підбілів,
В чоботи узувся.
І чимдуж до короля.
Король поглядає,
«А що, пане, скільки зір?»
— З міною питає.
А той кожух показав,
Чи як довелося:
— Стільки,— каже,— в небі зір,
Скільки тут волосся.
Задумався сам король
Від сего відвіту.
«Ану,— каже,— покажи
Середину світу!»
А той палицю підняв,

Може, з піваршина,
Та в підлогу нею гуп:
— Отут середина!
Почухався наш король,
Ще раз поглядає.
«Що ж я думаю тепер?» —
Козака питає.
— Думаєте, що я пан!
«Або що за річі?»
— То ті річі, що не пан,
А козак із Січі!
Здивувався наш король,
Подарував тому,
А козака відіслав
В золоті додому!

Ведучий 2: Отже, конкурс на дотепність для вболівальників «Заморочки із бочки» або «Дотепність на сучасний лад». Що це таке?

1. Козацька риба, яку ніхто ніколи не їсть. (*Оселедець.*)

Оселедець

Оселедець – не рибина,
А козацькая чуприна.
Він за вухо зачіпався
Та під шапкою ховався.

2. Козацька птиця, яка не літає. (*Чайка.*)

Чайка

Очерет трима з боків
Чайку – човен козаків.

Тому чайка легко йде,
Не черпне води ніде.
Півня має на боку,
Щоб кричав «Кукуріку!»,
Час козацтву сповіщав
Та злих духів відганяв.

3. Цей предмет завжди козаки носять із собою, але він не для заколихування немовлят. *(Люлька.)*

4. Карате на козацький лад . *(Гопак.)*

Гопачок

Гоп-гоп, гопачок,
Затанцює козачок!
Танець хвацький,
Дуже вправний,
І веселий, і забавний.
На дозвіллі і в поході.
Козаку стає в пригоді.
Та не тільки це танок,
А й військовий ще урок.
Це мистецтво звать отак:
Славний бойовий гопак.

4. Це місце у козаків не передбачене для курей та для куріння, хоча й має спільні літери у назві. *(Курінь.)*

Курінь

На Січі жило козацтво
В довгих хатах-куренях.
Розміщалось усе братство
В тридцяти восьми житлах.
В курені були ікони,

Ясна зброя на стіні,

Не палили там ніколи.
Був порядок в курені.
Та курінь – не лише хата,
А військовий ще загін.
В ньому козаків багато –
Сотень шість бійців мав він.

6. Секретар-друкарка у козаків (*Писар.*)

Писар

Писар мудра є людина.
Пише дома й на чужині,
Він і писар, і поштар,
Має пера й каламар.
Має кілька інших мов,
Всім потрібен знов і знов.

7. Козацький буквар (*Євангеліє.*)

Євангеліє

Ісус Христос – Син Божий –
Приніс благу вість,
Щоб кожний був спроможний
До Світла мати міст.

Були дороговказом
Євангельські рядки,
Які сприймали разом
Герої-козаки.
Тому козацька віра
В Ісуса Заповіт
Несе в майбутнє щиро
Нащадкам Вчення світ.
Боролись до загину
Й молились козаки,
За віру й Україну
Стояли на віки.

8. Коли він потрібний - викидають, коли непотрібний - піднімають (*Якір.*)

9. Козаку сестриця. (*Шабля.*)

Шабля

Шабля – лицарю сестриця,
З нею він в бою, мов криця.
Зброя честі козака
Гарна і дзвінка яка!

10. Улюблений козацький острів (*Хортиця.*)

Хортиця

Байда – Дмитро Вишневецький –
Хортицьку Січ заснував.
Сили збирав він для герців,
Кликав хоробрих до лав.
Хортиця – серце козацьке,
Це є колиска Січі.
Тут промовляли багацько
Стріли, пищалі й мечі.

Ведучий 3: В сиву - сиву давнину

Козаки йшли на війну,
Бо на рідну Україну
Сунулися без упину
Ляхи, турки та татари,
Москалі та яничари,
Щоб палить сади і хати,
Щоб людей в неволю гнати.
Козаки скликають раду :
- Треба битись без пощади !
Вірні коні рвуться в битву,
Крешуть іскри з-під копита.
За чарівний спів дівочий,
За спокійні дні та ночі –
Шаблі весело дзвенять,
Вражі голови летять.
І на морі, і в степах
Наганяли вони страх,
Бо найкращі вояки –
Запорозькі козаки !
І не буде переводу
Українському народу
Доки із глибин сторіч
Долина козацький клич.

(Пісня «Три тополі, три сурми»)

Ведучий 3: Боротьба нашого народу за свою свободу сьогодні набуває нового, ще більш важливого значення, **тому 14 жовтня Указом Президента Петра Порошенка встановлено свято «День захисника України» «з метою вшанування мужності і героїзму захисників незалежності і**

територіальної цілісності України, військових традицій та перемог українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві і на підтримку ініціативи громадськості»

Ведучий 1: Там, у дрімучій глибині віків,
Твоє святе ховається коріння,
Прошите дзвоном ратищ і щитів
Та скріплене князівським повелінням

Ведучий 2: Оплотом волі, сили і добра,
Стоїш велично, арміє, однині
Ти по обидві сторони Дніпра
І вірно служиш неньці - Україні

(Перегляд відео про українську армію).

Ведучий 3: Нашій країні потрібні захисники: міцні, спритні, надійні, дужі та такі, які будуть оберігати своїх матерів, сестер, дітей. А ще більше нам потрібен мир і спокій, тому тренуймося, гартуймося, щоб жоден ворог не смів і подумати про те, щоб нападати на нашу рідну землю.

Ведучий 1: Запорукою будь-якої справи є грамотне керівництво. **Конкурс капітанів.** Капітанам команд із зав'язаними очима потрібно зібрати за 1 хвилину якомога більше шашок, розсипаних на підлозі. Переможцем є той, хто зібрав більше предметів. Він приносить команді 1 бал.

Ведучий 2: **«Переправа».** Обидві команди шикуються в колону за зростом. Учасник, який стоїть першим, переносить на протилежний бік на спині того, хто стоїть за ним. Той учасник, якого несли на спині, повертається назад і переносить наступного учасника своєї команди і т.д. Перемагає команда, яка швидше «переправиться на інший берег». За перемогу - 1 бал.

Ведучий 3: **«Хто кого».** На підлозі проводиться пряма лінія. Учасники протилежних команд стають один навпроти одного на рисці таким чином, щоб носок правої ноги одного учасника стикався з носком правої ноги іншого. Ліву ногу кожний учасник відставляє на крок назад, а ліву руку кладе на стегно.

Праві руки учасники поєдинку з'єднують долоня в долоню і намагаються зрушити один одного з місця. Переможцю - 1 бал.

Ведучий 1: «Відірви від землі». Суперники стають спиною один до одного і зчіплюються руками, зігнутими в ліктях. За командою кожний гравець повинен, нахилившись уперед, відірвати від землі свого партнера. Кому це вдається зробити - 1 бал.

Ведучий 2: «Вдале маскування». Якогого більшої кількості учасників від команди потрібно пройти через мішок без дна за визначений час (1 хв., 2хв.). 1 бал надається тій команді, де більше учасників змогли замаскуватися.

(Підведення підсумків, визначення переможців)

(Пісня Н. Май «Годі, браття, сумувати!»)

Ведучий 1: У всьому світі хай спокійно діти сплять,
І хай не будять їх ні танки, ні гармати,
Хай їх оточує любов і благодать,
А поруч з ними завжди будуть мама й тато.

Ведучий 2: Ніколи зла нікому не творіть,
Бо зло вертатися погану звичку має.
Добро творіть, усім добро робіть
І втоми серденько нехай не знає.

З любов'ю в серці, з радістю ростіть,
Учіться людям сонечком світити.
І доброту в своїй душі носіть,
У мирі й злагоді учіться, діти, жити!

Ведучий 3: Мир справи множить, а війна руйнує,
Нехай до миру все живе прямує.
Так на червоних витіснено злотих:
Щодень до згоди не губить охоти.
Не на папері, нанесли на злоті —

Живім у згоді, підкоряємось цноті.
Писать про війни нам залізом треба:
При них заліза виника потреба.
Війна плюндрує, мир добра наплодить,
Фатальній силі ні у чім не шкодить.
Всьому живому з миром треба стати,
Щоб після бою ями не копати.
Марс-морс-смерть слідом вік за Марсом ходить,
Людей Марс губить і могили зводить.
Пошли ж нам, Боже, мир на усі світи,
Щоби невинні не губились діти,
Пошли нам миру, мир хай мають люди,
Бо як без тебе ми його здобудем?
Благаєм миру, дехто-бо зухвалить:
Той, хто сильніший, слабшого той валить.
Тож проти слова твого йти негоже,
Ти нам навічно встанови мир, Боже!

Величко Світлана Володимирівна, заступник директора з виховної роботи

Урок-спілкування
«Ми – патріоти України,
Її ми дочки і сини»
(в рамках Тижня Миру)

Мета: поглибити знання учнів про історію, природні ресурси, культурну спадщину України; формувати культуру взаємовідносин між людьми, повагу до традицій і звичаїв українського народу; виховувати почуття патріотизму; сприяти розвитку пізнавального інтересу.

Обладнання та оформлення: Державний Прапор України; класна кімната прикрашена елементами народної символіки; проектор, комп'ютер; записи музики, відеоролики: «Небесна Сотня», «Україна прекрасна»; мультимедійна презентація.

Епіграф (записаний на дошці):

Виростай, дитино, й пам'ятай:

Батьківщина - то найкращий край.

Д. Павличко.

Хід уроку

- I. Організаційний етап.
- II. Мотивація навчально-виховної діяльності учнів.
Оголошення теми уроку.

III. Основна частина.

Учитель: Подивіться, будь ласка, у вікно: шепоче замріяний вітер слова кохання річці синьоокій, а день стоїть у шелестах золота та яскравих кольорах

осінніх квітів. Обнялися голубе небо і пожовкле колосся безкраїх степів. Такою ми бачимо під вересневим сонцем нашу неньку - Україну. Вона горда від того, що зуміла виховати людей, здатних об'єднатися на Майдані, здобути волю, вибороти справедливість. Ми заявили про себе, як про велику націю, гідну зайняти достойне місце у світовій спільноті.

Трагічні події в Україні, починаючи з листопада 2013 року, тривожать та не залишають байдужими жодного громадянина країни. Кожному з нас необхідно усвідомити, за що боролися учасники Євромайдану і заради чого пожертвувала своїм життям «Небесна сотня».

(Демонстрація відеофрагменту «Небесна Сотня»; режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=mPULVFowi_4).

Учитель: Вшануємо їх пам'ять хвилиною мовчання.

Учитель: Україна - це отча земля, рідний край, де ми народилися. Столиця України - Київ. Широкі і чарівні простори, прекрасні села і міста. Могутньо котить до Чорного моря сиві хвилі найбільша річка України - Дніпро. Буйною зеленню шумлять на його берегах сади, ліси. Золотистим морем розливається безкраїми нивами жито-пшениця.

Пригадайте карту України. На ній позначено кордони української землі. На півдні нашу державу омивають теплі моря - Чорне й Азовське, є в нас чудові гори. Простір землі, заселений українським народом великий. Щоб його перетнути, потрібно пішки йти із заходу на схід 90 днів, долаючи щодня по 30 км.

Україна - унітарна держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не мають статусу державних утворень і не володіють суверенними правами.

А зараз ми проведемо вікторину «Чи знаєте ви Україну?»

1. У якій півкулі знаходиться на карті наша Батьківщина? (*У східній*).
2. На якому материку ми живемо? (*Євразія*).

3. Які країни межують з Україною на півночі? (*Білорусь*).
4. З якою державою Україна межує на сході? (*Росія*).
5. Коли країна проголосила свою незалежність? (*24 серпня 1991 року*).
6. Де знаходяться географічний центр Європи? (*На території України в Закарпатській області поблизу с. Ділове*).
7. Як називається найвища вершина Карпат? (*Гора Говерла, 2061 м*).
8. Яка найбільша річка в Україні? (*Дніпро*).
9. Як називається столиця України? (*м. Київ*).
10. Яке найбільше озеро в Україні? (*озеро Сасик*).

Перегляд відеофрагмента «Сім чудес України»

Учитель: Україна - одна з найбільших держав Європи. За офіційною статистикою на 1 січня 2014 року в Україні проживає 45,5 мільйонів осіб. За цим показником Україна займає 29 місце у світі. Оскільки це велика країна, то живуть у ній люди різних національностей. Поряд з українцями на території України проживають представники понад 100 національностей.

Ми з вами проведемо конкурс «Мовознавство для допитливих»:

Завдання: Здійсніть подорож містами України і скажіть, хто вас зустрине:

- у Києві - (киянин); у Донбасі - (донбасівець);
- у Кіровограді - (кіровоградець); в Одесі - (одесит); у Харкові - (харків'янин);
- у Чернівцях - (чернівчанин);
- у Львові - (львів'янин); у Чернігові - (чернігівець);
- у Сумах - (сумчанин); у Полтаві - (полтавчанин).

Що може єднати сучасне населення України?

Відповідь: Патріотизм єднає народ України.

Питання для обговорення:

 Чи можна виховати патріота?

- ✚ З якого віку можуть проявлятися патріотичні почуття? Які їх витoki?
- ✚ Як ви можете проявити свої патріотичні почуття, зараз і в майбутньому?
- ✚ Чи можна пишатися своєю країною? Коли Ви відчували це почуття? За країну? За себе?
- ✚ Що ТИ можеш зробити, щоб жителі нашої країни частіше відчували гордість за неї?

Полемічна бесіда: «**Що таке патріотизм?**»

Питання для обговорення:

Патріотизм – це мода чи самосвідомість нації, що прокидається?

Учні об'єднуються у дві групи. Вони працюють над тезами, обговорюють, добирають приклади. Час на обговорення – до 10 хв. Потім кожна із груп представляє результати власної роботи і проходить обговорення у загальному колі.

- ✚ *Теза для першої групи:* «Патріотизм – це мода. Зараз стало модно і вигідно (в моральному і матеріальному відношенні) бути патріотом і заявляти про це».
- ✚ *Теза для другої групи:* «Патріотизм – природне почуття кожної нормальної людини. Сучасна українська молодь пишається своєю країною».

СЛОВНИК

Єдність – певний взаємозв'язок предметів, процесів, який утворює цілісну систему взаємодії, внутрішньо стійку до змін і, в той же час, може створювати більш широку систему, в кінцевому рахунку, – у складі нескінченної в часі і просторі світу.

Національна ідея – це чітко сформульований спільний інтерес абсолютної більшості громадян, який об'єднує їх на шляху до спільної мети.

Національна ідея – це фундаментальна ідея, за допомогою якої досягається єдність дій різних соціальних груп.

Національна ідея – це ідентичність і модернізація. Тобто – розвиток, збільшення кількості українців – красивих, здорових, розумних та духовних, завоювання конкурентних позицій у своєму регіоні й світі, утримування духовного потенціалу... Ми повинні зберегти себе в кращій формі, яка нам дісталась за цивілізаційні періоди, і примножити той спадок (Лариса Івшина, головний редактор газети «День»).

Напевно найхарактернішим для кожного українця є життєве кредо «Зроби себе!». Можливо це і є серцевиною нашої «національної ідеї», яка формує будь-який народ, виділяє його з інших, є базисом розвитку, процвітання держави і культури, гарантом «довголіття» нації (Володимир Білецький, головний редактор аналітичного журналу «Схід»).

Патріотизм (із грец. – співвітчизник, Батьківщина, Вітчизна) – це любов та відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам (Великий тлумачний словник).

Патріотизм – любов до батьківщини, яка включає в себе готовність постати на її захист та діяти в її інтересах. Патріотизм часто плутають з націоналізмом, але патріотизм є значно давнішим поняттям і несе набагато менше теоретичне навантаження. Націоналізм передбачає, що народи існують як реальні і чітко окреслені цілісності; патріотизм же, з іншого боку, може означати просто прив'язаність до певної місцини або способу життя і не потребує ніякої абстрактної ідеї «країни» (Енциклопедія політичної думки).

Соборність – морально-філософський і соціальний принцип, фундаментальними положеннями якого є: відповідальність усіх за всіх, єдність індивідуального і загального, взаємне духовне збагачення і розвиток.

Висновок

Жінку у багатьох народів вважають берегинею роду. Щоб процвітати господі – треба господаря і господиню, щоб вберегти рід від розбрату – треба

берегиню, щоб зберегти Україну – треба бути українцями, не хохлами, малоросами, новоросами, а українцями – патріотами своєї Батьківщини!

Пам'ятка молодого громадянина України

(учні зачитують пам'ятку)

1. Пам'ятай: ти вільний громадянин вільної держави – України, для розвитку і зміцнення якої повинен кожним кроком, словом, дією сприяти розвитку, злагоді, порозумінню своєї землі й народу.
2. Сприяй відродженню духовних цінностей, набувай ґрунтовних знань з історії, культури, традицій.
3. Повсякчас дотримуйся основних засад духовності української нації – загальноприйнятих християнських заповідей.
4. Виховуй у собі патріотизм, чесність, мужність, терпимість до недоліків інших.
5. Засуджуй байдужість, зраду державних інтересів України.
6. Чесно й добросовісно трудись на благо зміцнення державності України.
7. Будь завжди готовим стати на захист цілісності Української держави, її кордонів, народу.
8. Охороняй екологічне середовище, раціонально використовуй природні ресурси.
9. Серцем відчуй єдність із державою, яка піклується про тебе, і яку ти маєш зміцнювати.

Перегляд відеофрагменту «Заспіваймо пісню за Україну»

Тарасенко Зоя Віталіївна, вчитель географії, класний керівник 6 класу

Сценарій виховного заходу

«Єднаймося, сестри, єднаймося, браття!» (круглий стіл)

(до Дня Соборності України)

Мета: - виховання ціннісного ставлення особистості до держави, суспільства;

- розширити знання учнів з історії держави; познайомити з видатними постатями, які зробили великий внесок у формування української національної самосвідомості; розвивати інтерес до вивчення історії свого краю;

- виховувати любов до України, повагу до борців за її національне визволення, почуття гордості за предків;

- розвивати творчі здібності учнів, їх уміння працювати з різними джерелами інформації;

- розвивати комунікативні здібності учнів.

Обладнання: карта України, портрети видатних діячів історії, про яких йтиметься на уроці, вишитий рушник, калина, чорнобривці, портрет Т. Г. Шевченка, відеофільм, комп'ютер.

Тип заняття: круглий стіл

Хід заняття

I. Організаційний момент

II. Мотивація пізнавальної діяльності учнів

Вступне слово вчителя:

Зовсім недавно Україна відчула, що є частиною єдиного цілого. Українці – народ з багатою історією, культурою, традиціями. Це частина Європи, її головна артерія. Почуття гордості змушує нас йти вперед, дивитися в європейське майбутнє. Українці самі творять її історію. Це люди, на прикладах

яких можна з повною впевненістю сказати, що українці – дужі, талановиті, самобутні. День за днем, подія за подією, перемога за перемогою – все це без сумніву вписується в історію нашої країни.

22 січня 2015 року в Україні відзначається 96-та річниця ухвалення Універсалу Директорії про Злуку Української Народної Республіки та Західно - Української Народної Республіки в єдину державу. Ця подія увійшла в історію як День Соборності України, що уособлює віковічні прагнення нашого народу до об'єднаності, цілісності та неподільності.

Наприкінці 2011 року Указом Президента День Соборності був об'єднаний з Днем Свободи, який раніше відзначався 22 листопада. Відтепер цей день носить назву День Соборності і Свободи України.

Сьогодні Дню Соборності України і ми присвячуємо зібрання круглого столу учнів 6 -Б класу, які підготували промови про цю знаменну дату.

Ведучий.

Ідея єдності українських земель – соборності України – сягає у глибину віків та бере свій початок від об'єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві, а її філософське коріння сягає часів Візантії. Протягом віків практичним втіленням ідеї соборності займались українські гетьмани Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик. У XVIII - початку XX ст., коли українські землі були поділені між сусідніми державами: Польщею, Росією, Румунією, Австро-Угорщиною, ця ідея знайшла своє відображення у працях кращих вітчизняних мислителів, оскільки для боротьби за свої національні інтереси Україні була вкрай важливою територіальна єдність.

Україна – рідний край, земля з багатовіковою історією, мальовничою природою, чарівною піснею, працелюбними, мудрими й талановитими людьми. Ми горді зватися українцями. Поклик рідної землі завжди відчували наші прадіди й діди, ті, хто живе в Україні, і ті, кого доля закинула на чужину. І де б не був українець, захвилюється аж до сліз, почувши рідне слово.

Виступ учня на тему:

«Проголошення незалежності УНР. Проголошення ЗУНР»

Учень: В результаті ухвалення III Універсалу Української Центральної Ради 7 листопада 1917 р. була проголошена Українська Народна Республіка, до складу якої увійшло 9 українських губерній. Восени 1918 року після перемоги революції в Австро-Угорщині, на уламках монархії утворилися незалежні буржуазні держави: Австрія, Угорщина, Польща, Чехословаччина, Югославія, а також (як наслідок збройного повстання 1 листопада 1918 року у Львові та інших містах цього краю) Західноукраїнська Народна Республіка. Під впливом цих подій в жовтні 1918 р. у Львові представники західноукраїнських політичних партій створили Українську Національну Раду, а 1 листопада того ж року було проголошено утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Відтоді між урядами УНР і ЗУНР велися переговори про втілення ідеї соборності. 1 грудня 1918 р. у Фастові був підписаний “Передвступний договір” про об’єднання УНР і ЗУНР, у якому було заявлено про непохитний намір в найкоротший строк створити єдину державу. 3 січня 1919 року Національна Рада УНР у місті Станіславі (Івано-Франківськ) схвалила закон про об’єднання Західноукраїнської Народної Республіки з Наддніпрянською Українською Народною Республікою в Народну Республіку.

Виступ учня на тему:

«Підписання Акту Злуки між УНР та ЗУНР 22 січня 1919 року»

Учень: Проголошення злуки було призначено на 12:00 годину 22 січня 1919 року, тобто першу річницю проголошення четвертого універсалу про повну незалежність України. Цей день було проголошено всенародним і державним святом. Київ був прикрашений національними синьо-жовтими прапорами, гербами. О 9:00 годині ранку в усіх церквах відправляли богослужіння, на Софіївському майдані у святковій обстановці відбулася урочиста церемонія Злуки. У присутності багатьох тисяч людей Л. Цегельський зачитав Ухвалу УНРади від 3 січня, а священик

П. Корсунський оголосив Універсал Директорії:

УНІВЕРСАЛ ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає народ Український про велику подію в історії землі нашої української.

3-го січня 1919 року в м. Станіславові Українська Національна Рада Західної Української Народної Республіки, як виразник волі всіх українців бувшої Австро-Угорської імперії і як найвищий їх законодавчий чинник, торжественно проголосила злуку Західної Української Народної Республіки з Наддніпрянською Народною Республікою — в одноцільну, суверенну Народну Республіку. Вітаючи з великою радістю цей історичний крок західних братів наших, Директорія Української Народної Республіки ухвалила тую злуку прийняти і здійснити на умовах, які зазначені в постанові Західної Української Народної Республіки від 3-го січня 1919 року. Од нині воєдино зливаються століттям одірвані одна від одної частини єдиної України — Західно - Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина; Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирили кращі сини України.

Од нині є єдина незалежна Українська Народна Республіка.

Од нині народ Український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднаними дружніми зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну, самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її трудового люду.

22 січня 1919 року, у м. Києві.

Голова Директорії:

Володимир Винниченко

Члени:

Симон Петлюра

Панас Андрієвський

Андрій Макаренко

Федір Швець

23 січня у столиці почав роботу Конгрес трудового народу України, який відкрився з оголошення тих самих документів. Конгрес одногolosно ратифікував Універсал Директорії.

Виступ учня на тему:

«Історичне значення проголошення Акту Злуки УНР та ЗУНР»

Учень: Акт Злуки 22 січня 1919 року подія величезного історичного значення. Навіть залишившись тоді нереалізованим, ідеал соборності українських земель упродовж багатьох десятиліть виступав визначальним чинником національної консолідації, виявом генетичного потягу українства до територіального й духовного єднання, спадкоємності історичної державницької традиції. Цілісність етнічної території стала фундаментальною підвалиною відродження сучасної незалежної, соборної України. Наше завдання зберегти і примножити державотворчий потенціал ідеї соборності як запоруки нерозривності і єдності державного організму, поступального соціально-економічного і духовно-культурного розвитку України.

Акт Злуки належить до тих небагатьох найвизначніших в історії нашого народу звершень, повністю перекреслити значення яких виявився безсилим будь-який подальший негативний розвиток подій. Він не лише значно сприяв розвитку національної свідомості українців, формуванню української політичної нації, її консолідації, а й перетворився на реальний фактор політичної боротьби всіх поколінь українських патріотів за суверенну соборну Українську державу — до її відродження й сучасної розбудови включно. І хоча соборність виявилась тоді незавершеною, день 22 січня 1919 р. назавжди залишиться в історії українського народу як свято Соборності.

Тема соборності стала після цього загальнонаціональною мрією, невід'ємною частиною всіх українських визвольних програм наступного періоду. Величезні жертви, віддані на олтар волі і незалежності, навчили українських патріотів всюди, куди б не закинула їх доля, бачити в своїх мріях і боротися за єдину соборну, вільну і незалежну Україну.

Виступ учня на тему: «Живий ланцюг»

Об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний слід в історичній пам'яті українського народу. Так, знаменним етапом піднесення духу свободи став «живий ланцюг» між Києвом і Львовом, коли 21 січня 1990 року тисячі українців взяли за руки на згадку про проголошення Акту Злуки. Ця акція прискорила розпад СРСР і здобуття національної незалежності, бо переконливо засвідчила духовну єдність східних і західних регіонів України. Утворення незалежної Української держави в 1991 році знаменувало початок якісно нового етапу в утвердженні суверенітету і соборності українських земель. Винятково важливим політико-правовим чинником на цьому шляху стали результати загальноукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року, в ході якого за підтвердження Акта проголошення незалежності України висловилося 90,92 % виборців.

День Соборності України почали відзначати на державному рівні з 1999 року, коли був підписаний відповідний Указ Президента України. Згідно з цим документом 22 січня - день, коли був проголошений в 1919 році Акт Злуки, встановлено Днем Соборності України.

Ця акція засвідчила духовну єдність східних і західних регіонів України. Так ще раз наповнилося конкретним змістом поняття зв'язку поколінь. Ми тоді довели - і передусім самі собі - що є народом, духовним цілим, об'єднаним як спільною пам'яттю про минуле, так і турботою та відповідальністю про прийдешнє.

Дай щастя, Боже, нашій Україні,
Такій великій, рідній і єдиній,
У кожне місто і село квітчасте
Пошли любов і світле щастя.

(Перегляд фільму «Живий Ланцюг 22-01-1990»)

Виступ учня на тему:

«День Соборності України в творчості митців»

Україна в творчості О. Довженка

I. Життя і творчість О. Довженка — яскравий приклад служіння рідному народові. (О. Довженко — талановитий митець і культурний діяч, який своє життя і творчість присвятив своєму народові, своїй країні, переймаючись їх болями, переживаючи разом із народом і радощі, і страждання. Всі його твори (і в літературі, і в кіно) оспівують українців, його сучасників.)

II. Україна — центральний образ в творчості О. Довженка.

1. Моральна і духовна краса рідного народу у кіноповісті «Зачарована Десна». (Майже всі твори О. Довженка — це розповіді про українців, людей, серед яких народився митець, яких любив і для яких творив. Автор бачить страждання народу, становище української культури, рівень життя — і його серце болить за рідний народ. Але митець бачить і його працелюбство, і талановитість, і героїзм, і вміння з гумором ставитися до проблем, його духовність, любов до батьківщини. Герої «Зачарованої Десни» — яскраве підтвердження цьому. У «Зачарованій Десні» митець прагнув показати працелюбний і красивий душею український народ.)

2. Уславлення героїзму українського народу під час Великої Вітчизняної війни у творах О. Довженка. (Темі мужності рідного народу у боротьбі з фашизмом О. Довженко присвятив оповідання «Воля до життя», «Ніч перед боєм», «На колочому дроті», «Мати» та кіноповісті «Повість полум'яних літ», «Україна в огні», документальні фільми «Битва за нашу Радянську Україну» та «Перемога на Правобережній Україні і вигнання

німецьких загарбників за межі українських земель». Усі твори митця — це гнівний осуд війни, яка забрала життя мільйонів людей, яка полила кров'ю родючі українські землі. Письменник був небайдужим до долі народу, хотів, щоб він був щасливий, бо заслуговував на це.)

3. Історична доля української нації в публіцистиці О. Довженка. (У своєму «Щоденнику» О. Довженко писав: «Я хочу жити на Вкраїні. Що б було зі мною... Я України син, України». У цих рядках біль митця, його відчай і велика любов до України. «Щоденник» О. Довженка — це його роздуми над трагічною історією нашої країни. Як справжній син своєї Батьківщини О. Довженко вболівав за свій народ, за його мову, відкрито засуджував тоталітаризм, сталінізм, роздумував над своїм вигнанням, над тим, чому змушений жити в Москві, коли серце належить Україні.)

III. «Любіть землю! Любіть працю на землі, бо без цього не буде щастя нам і дітям нашим ні на якій планеті». (Ці слова О. Довженка — наказ нам, його нащадкам, в них запорука сенсу людського життя.)

Вчитель:

Україна... Її майбутнє в руках молоді. Від вас залежить, якою буде наша держава! А держава, як і родина, має бути дружною, сильною, здоровою, щасливою.

Якось батько зібрав синів і сказав: «Сини мої! Живіть у мирі й злагоді, і тоді жоден ворог вам не страшний, ніхто не зможе вас здолати». Сини стали заперечувати. Кожен вважав, що зуміє побороти ворога самотужки.

«Невже ви думаєте, що здолаєте ворога, коли кожен із вас, як та гілка, яку вітер хилить у різні боки, а як сильніше дмухне – то й зламає? – мовив батько. - Ось спробуйте зламати цей пучок гілля. Що, не можете? Тож запам'ятайте: нікому ще не вдалося перемогти людей, які тримаються одне за одного, як ці гілки».

Вірю, що територіальна цілісність України, скріплена кров'ю мільйонів незламних борців, навіки залишатиметься непорушною. Плекаймо все, що працює на ідею загальнонаціональної єдності.

Ведучий: Соборність – це символ.

Символ боротьби за волю,
Порозуміння між людьми...

І часточка надії і віри у майбутнє.

Так, віри в майбутнє нашої великої родини, що зветься Україною.

Українська держава, що існувала з 1917 по 1919 роки, була втіленням української національної ідеї, української національної мрії. Без втілення цієї ідеї у той період ми б не мали нашого сьогоднішнього дня.

Акт Злуки історично спирався на споконвічну мрію українського народу про незалежну, соборну національну державу. Він став могутнім виявом волі українців до етнічної й територіальної єдності.

**Яковенко Лариса Віталіївна, вчитель музичного мистецтва,
класний керівник 11 класу**

Година спілкування з елементами тренінгу

«Державний Прапор України – святиня нашого народу»

(до Дня Прапора України)

Мета: ознайомити учнів з історією України, основними національними символами, з її святинею - прапором, виховувати в них національну свідомість, патріотизм, бережливе ставлення до державних символів, розуміння своєї причетності до долі України.

Обладнання: Карта України, Конституція, Акт проголошення незалежності, головні символи України - Герб, Прапор, грамзапис Гімну.

Епіграф: Наш стяг - пшениця на полях
Під голубим небесним зводом ...

Хід заходу

Вчитель: Україна! Наша рідна земля, наша Батьківщина. Вона для всіх, хто її поважає і любить, вона - колиска найкращих у світі пісень, вона - вічна надія на волю і кращу долю. А що таке Батьківщина?

Що таке
Батьківщина?
Під віконцем
калина,
Тиха казка бабусі,
Ніжна пісня матусі,
Дужі руки у тата,

Під тополями хата.
Під вербою
криниця,
В чистім полі
пшениця.
Серед лугу лелека
І діброва далека,
І веселка над лісом,
І стрімкий обеліск.
У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не питай,
Рідніше нам своя святиня,
Аніж земний в чужині рай.
Нема без кореня людини,
А нас, людей, без
Батьківщини.

Вчитель: Отже, діти, для кожного з нас найдорожча і найрідніша та земля, на якій ми народилися, де живуть наші батьки, рідні, де поховані наші предки.

Це - наша рідна земля, наша Україна. Любімо і шануймо все те, що є наше, найдорожче і найрідніше.

Мені над усе більш нічого не
треба:
Домівка матусі, волошки в житах,
Вишневий світанок, полив'яне
небо,
І сиза роса на траві при шляхах.
Таке все тут миле, доступне і гідне -
Високі тополі і тихе село...

Таке сокровенне, насущне і рідне,
Воно в мою душу навіки вросло.
Коралі калини і мамині очі,
І доля - з лелечого наче крила...
Я більшого щастя на світі не хочу,
Щоб лиш Україна міцніла й цвіла.

В. Вихрущ

(Звучить пісня " Це моя земля ")

Справді, не треба більшого щастя, щоб лиш Україна розвивалася, зміцнювалася, а ми, її громадяни, робили все для того, щоб вона якнайшвидше стала в ряд з передовими країнами світу.

А зараз послухайте одну дуже цікаву легенду.

Давним-давно жила колись жінка. І було в неї три сини. Росли сини чесними, сміливими, дуже любили свою матусю, готові були віддати за неї життя. Підросли вони і вирішили піти в світ прославляти сою матір. Вирушив у дорогу старший син. Мати на згадку про себе подарувала йому золоту корону з трьома промінцями. Пішов син між люди. І за трьохпроменевою короною, яка зігрівала людей і вела вперед, показувала шлях до кращого життя, дали першому синові ім'я Тризуб.

Настала черга середнього сина. Йому мати в дорогу подарувала жовто- синій одяг. Своїми звитяжними ділами прославляв він свою матір. Одержав середній син імення Прапор.

А там, де був найменший син, завжди лунала дзвінкоголоса пісня. Адже мати своєму наймолодшому синові подарувала соловейків голос. І одержав молодший син за свій голос і величний спів ім'я Гімн. І з того часу ідуть поруч три брати - Тризуб, Прапор, Гімн і прославляють рідну неньку-Україну. І там, де вони проходять, лунає урочиста пісня - " Душу й тіло ми положимо за свою свободу, і покажемо, що ми браття козацького роду ".

Вправа " Відгадай ім'я " (розповідаючи легенду, вчитель не називає імен, а їх відгадують учні). Ми починаємо замислюватися і запитувати: хто я, якого роду, якими були мої прадіди сто, п'ятсот, тисячу років тому? А коли людина замислюється над цим, то знає, що українці мають славу історію і традицію. Цілий світ поважає їх за це.

24 серпня 1991 року Україна отримала національну свободу і незалежність, а 28 червня 1996 року прийняла Конституцію. Хто з вас знає, що таке Конституція? (це основний закон держави).

В цьому законі є стаття 20, в якій записано, що державними символами України є Державний Прапор, Державний Герб, Державний Гімн.

Вправа " Лото " (з розрізаних слів скласти правильну відповідь, що таке Державні Герб, Гімн, Прапор).

От сьогодні ми і поговоримо про три основні символи України, котрі мають давню і цікаву історію.

Золотий Тризуб на синьому тлі - символ влади. Він зустрічається ще з часів Київської Русі, зокрема на монетах князя Володимира Великого.

Герб - це частина корони, яку носили київські князі. Чому саме тризуб вважають гербом України? Мабуть тому, що число три завжди вважалося числом казковим і чарівним. У багатьох казках ви знайдете розповіді про трьох богатирів, про три бажання, розповіді про три дороги. А ще у тризубі відображено триєдність життя. Це Батько, Мати, Дитя, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Наш герб - тризуб.

Це воля, слава, сила.

Наш герб - тризуб.

Недоля нас косила,

Та ми зросли, ми є,

Ми завжди будем,

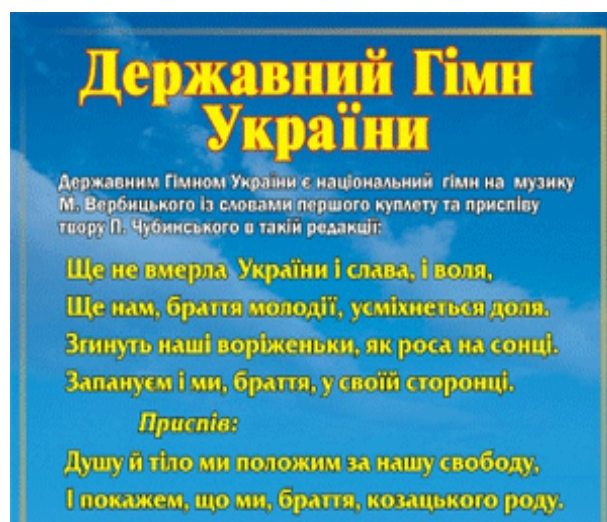
Добро і пісню несемо ми людям.

Національний Гімн України - це головна, урочиста пісня - символ нашої державної єдності, яку більше століття тому написав поет П.Чубинський та композитор М.Вербицький.

Під час виконання Гімну всі повинні стояти рівно. Пам'ятайте це.

Слова палкі, мелодія врочиста
Державний гімн ми знаємо усі,
Для кожного села, містечка,
міста - Це клич один з мільйонів
голосів. Це клятва, заповідь
священна. Хай чують друзі й
вороги, Що Україна вічна,
незнищенна, Від неї ясне світло
назавжди.

(Звучить Гімн України)

Здавна різні народи під час воєнних дій використовували певні символи, що мали вказувати місце збору воїнів. Найчастіше такими символами були полотнища різної форми і кольору з певним зображенням або без нього. Називали їх по-різному: стяг, штандарт, корогва, прапор. Стяги спершу возили разом зі зброєю, перед боєм ставили на узвишші, аби кожен ратник бачив їх. Прапороносцями призначали, як правило, визначних богатирів, які мали за обов'язок постійно тримати прапор над полем бою, пильно охороняти його. Значення прапора під час бою було дуже важливим: якщо він стояв нерухомо - знали: битва проходить успішно, а якщо зникав з поля зору ратників, то це мало означати не що інше, як поразку.

Прошу звернути увагу на епіграф нашого уроку і зачитати його (діти зачитують).

Наш національний Прапор - це синьо-жовтий прапор, який втілює віковічні прагнення нашого народу до миру, праці, краси, це святиня нашого народу. Він теж має досить давнє походження. Поєднання цих двох кольорів зустрічається на гербах і прапорах нашого славного народу ще за

часів княжої доби. Жовтий колір - колір хліба, достатку, життя, а синій - це колір неба, води, миру. 23 серпня Україна відзначила велике свято - День Прапора України.

Сьогодні синьо-жовтий прапор майорить на всіх державних установах України. Він здіймається над усіма посольствами нашої держави, в багатьох країнах світу, під ним ходять у моря-океани українські пароплави...

Стрімко злітає це полотнище і в різних спортивних змаганнях, коли на п'єдестал пошани підіймаються українські спортсмени.

Гордо розвівається синьо-жовте знамено, промовляючи всьому світу:" Є у світі Україна!

Була! Є! Буде! Слава Україні!

Прапор - це державний

символ,

Він є в кожній державі,

Це для всіх - ознака сили,

Це для всіх - ознака слави.

Синьо-жовтий прапор маєм,

Синє небо, жовте жито,

Прапор свій оберігаєм –

Він, святиня, знають діти.

Прапор свій здіймаєм гордо,

Ми з ним дружні і єдині,

Ми навіки є народом

Українським в Україні.

Присягаєм: край наш

рідний

Над усе любити,

Народ рідний шанувати –

І для нього жити...

Вправа " Я знаю, розумію, уявляю " (кожна група отримує завдання: на аркуші паперу олівцями зобразити - одна група малює Герб, друга - Прапор, а третя - виконання Гімну. Потім представник від групи повинен представити свою роботу).

Вчитель: Розмову про Україну та про її символи можна вести без кінця-краю, бо така багата і щедра наша земля, так славна її історія.

Сьогодні завдання кожного з нас, громадянина України, - знати, поважати символи своєї Вітчизни і не дати нікому поглумитися над ними. Гордимся тим, що маємо свою державу, свою землю, свою мову, свої традиції і свої символи. І тільки той буде називатися справжнім патріотом, хто своїми вчинками, поведінкою, працею, знаннями і вміннями зміцнюватиме її могутність.

Тож любимо свою землю, хай Бог допомагає нам творити своє майбутнє своїм розумом, своїми руками і серцями.

(Звучить пісня «Україна»)

**Величко Світлана Володимирівна, заступник директора з
виховної роботи**

Сценарій виховного заходу

«А у бою поетові слова

Бійцю за волю допоможуть вистояти!»

(до Дня пам'яті Героїв Небесної Сотні)

Мета: вшанувати пам'ять Героїв Небесної Сотні та воїнів АТО, прищеплювати любов до Батьківщини, виховувати патріотичну свідомість, розвивати бажання стати гідними громадянами України.

Обладнання: дошка, презентація, мультимедійна дошка, фрагменти відеофільмів

Хід заходу

Вступне слово учителя.

Бог і мати-земля,

За це варто віддати життя.

Рідний край, рідна земля, Батьківщина, Україна... Які це прості й разом із тим прекрасні і святі слова. Велика і священна любов до неньки-України жила, живе і буде жити в усіх чесних і щирих серцях її кращих синів і дочок. Україна – країна смутку і краси.

Сьогодні Україна переживає нелегкі часи. Зима 2014 року залишиться в пам'яті нашої країни назавжди. Разом з національно-визвольною війною під проводом Б. Хмельницького та визвольними змаганнями 1917-1923 років події на Майдані стануть додатковими сторінками в підручнику з історії України. Але це вже буде не скупий текст, а слова, які переболіли нашими власними серцями, і картини, свідками яких є наше покоління.

Дні з 18 по 21 лютого стали днями пам'яті для Героїв Небесної Сотні, і сьогодні ми зібралися для того, щоб їх вшанувати.

Учень 1. В буремні роки музи не мовчать.

Не спиться їм, й вони бунтують душі.

Поетам, музикантам, скульпторам,

Які і так до всього небайдужі.

Учень 2. Пройдуть роки, забудеться війна.

В космічному вимірі вона лиш мить єдина.

Та на віки і донькам і синам

Залишаться мелодії й картини.

Учень 3. Залишаться, як істина жива,

Як істина, яку не можна знищити.

А у бою поетові слова

Бійцю за волю допоможуть вистояти!

Ведуча.

Окопи, траншеї, агонія

Країни моєї історія

Людство живе по спіралі

А далі, що буде далі?

А далі – розриті могили?

А далі – Київ бомбили?

Боляче, сумно, жалко...

Квилить при дорозі чайка,

Бо діток її убито.

Ведучий.

Нитками білими шито

Життепис моєї країни,

Її перемог і руїни.

І чорним шито по білому

Руками жіночими вмілими .

Усе ми вмієм робити –

Ще б тільки навчитись жити.

А так знову – волам ревіти.

Та знову десь плачуть діти

Гірчать ягоди знов на калині

І «Пливе кача по Тисині...»

(Звучить пісня Піккардійська терція «Пливе кача по Тисині...»)

Ведуча. У різні часи в Україні під час поховання своїх героїв співали гімн чи «Заповіт» Тараса Шевченка, колишнім воякам визвольної боротьби – стрілецьку пісню Богдана і Лева Лепких «Чуєш, брате мій» («Журавлі»). 21 лютого 2014 року українці вперше прощалися із загиблими тужливою лемківською піснею «Пливе кача...», що стала неофіційним гімном Небесної Сотні.

Віддавна існує вислів "Коли гримлять гармати – музи мовчать". Проте найкращі твори світового мистецтва з'являлися саме в найдраматичніші для людства періоди. А діяльність славетних українських митців цілком заперечує цю тезу. Тому сьогодні ми зібралися тут, щоб зачитати кращі твори, написані в складний для нас час, і прослухати кращі пісні, присвячені героям Небесної Сотні та воїнам АТО.

Учень 1. Революційна сцена Євромайдану за відносно короткий час перетворилася на вільну мистецьку платформу. Події, які переживала наша

країна, відразу знайшли своє відображення у музиці, а насамперед в творчості гуртів «Океан Ельзи», «Скрябін», Козак System, «Вперше Чую», Майкл Щур, Телері, Скай, Сергій Шишкін та багато інших.

Учень 2. За понад 3 місяці існування сцени на Майдані можна було послухати різних музикантів академічної сцени й представників музичного авангарду, естрадних виконавців, бардів та майстрів патріотичної пісні, рок та джаз гуртів з усієї України, а також Польщі, Угорщини, Чехії, Литви та інших країн, які приїхали підтримати протестні настрої.

(Перегляд відеофрагменту «Екстреміст грає на піаніно»)

Учень 1. Зима, що змінила нас назавжди, залишиться в нашій пам'яті, як і ці слова...

Мамо, не плач. Я повернусь весною.

У шибку пташинкою вдарюсь твою.

Прийду на світанні в садок із росою,

А, може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач.

Так судилося, ненько,

Вже слово, матусю, не буде моїм.

Прийду і попрошуся в сон твій тихенько

Розкажу, як мається в домі новім.

Мені колискову ангел співає,

І рана смертельна уже не болить.

Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває,

Душа за тобою, рідненька, щемить.

Мамочко, вибач за чорну хустину,

За те, що віднині будеш сама.

Тебе я люблю. І люблю Україну –

Вона, як і ти, була в мене одна.

Учень 2. Роздуми і переживання про події на Сході не залишили байдужими тисячі і мільйони наших співвітчизників. Кожного дня десятки, сотні волонтерів намагаються усіма силами допомогти нашим добровольцям і нашій армії, яка тримає навалу "орків" на Донбасі – людей, для яких найкращою є музика "калашнікова" і для яких музи мовчать...

Учень 1. Сьогодні, як і рік тому, але вже коли на сході України триває військове протистояння, митці не покладають свого пера і нот, щоб словом і музикою підтримати дух тих, хто воює, і тих, хто чекає.

Учень 3. Чарівна моя Україна

Таку вже гірку має долю,

Що усім поколінням

Воювати треба за волю.

Учень 4. І нам, нащадкам героїв,

Треба завжди пам'ятати

Країни своєї історію,

Її вікопомні дати.

Учень 5. Треба вчитися думати,

Мислити, метикувати.

Щоб, як станем дорослими,

Досягнутого не втрачати.

Учень 6. Ще один рік проходить.

Ще одна сторінка історії.

Перегорнута, переболена

І не чути «Ура!, Вікторія!»

Учень 7. І чи близько до перемоги?

Не гадаймо на гущі кавовій,

А гуртуймося й допомагаємо,

Чим уміємо і чим маємо.

Учень 8. Й не чекаємо нагород –

Нагорода для всіх єдина,

Коли наш український народ

Захистить свою Україну.

(Звучить пісня Юлія Донченко «Сто бійців, один наказ!»)

Ведуча. Не хочеться війни, не хочеться біди, не хочеться нестерпного плачу...

А хочеться сонечка ясного, неба блакитного, сміху дитячого, миру...

(Учні декламують поезію)

Учениця. Я – ромашка...

В степу широкім на роздоллі

У літнім сяйві на зорі

Колише вітерець поволі

Мої пелюстки запашні.

І чути солов'їний щебет,

А не глухі розриви мін.

Солодкий таємничий шепіт:

«Лиш він з гаїв летить, лиш він!».

І небо чисте простяглося

Без літаків і диму стін.
Мені усе це не здалося,
Бо це усе – мій рідний дім!
І хочеться, щоб рученята
Мене зірвали й принесли
Не на могилу до солдата.
Щоб наші хлопці всі жили!..
Учень. Пише небо дощем сірий вірш,
Що не хоче на попіл лягати.
І засмучено схлипує ніч,
Ніби чує ще постріл гармати.
Хоче змити дощем біль смертей
Небо віршем своїм посірілим,
Та не змить йому славу людей,
Що віддали життя за Україну.
Мужність їх не здолати вогнем,
Не сховати в книжках між рядками,
Не убити ворожим мечем,
Не розбити чужими словами.
Їх любов до землі не зламать,
Хай там хтось зовсім інше розкаже!
Їхню віру не вбить, не здолають,
Вона вічністю в серці проляже.
Віддали за Україну життя,

Полягли задля нашої волі.

Хай же квітне нащадкам в серцях

Незабутньо слава героїв!

Учениця. Юнаки в нас міцного коріння

Я шокована... Сльози не линуть...

Сил немає, очі стомились.

Юнаки в нас міцного коріння,

Лише справжні, бо тут народились.

Вони мужньо тримають удари,

Тому гордість насправді бере,

І за те, що вночі під гітару

Мріють, юні, про щастя своє.

І за те, що під дулами танків

Уперед, співаючи, йдуть,

А опісля ховають останки,

Проводжаючи друзів у путь.

Учень 1. А там на Сході клекотить війна,

Бійці АТО країну захищають!

І доля за них молиться сумна –

Там ллється кров, людей там убивають.

Донецьк поки що у чужих руках,

Луганщину нам треба повернути...

І подолати біль утрат і страх,

І всіх бійців загиблих не забути.

Сини України там на смерть стоять
Під нищівним вогнем ворожим
І Батьківщину рідну боронять,
Вони на рубежі, там, на сторожі.
Вони пробилися з усіх «котлів»,
Вони на смерть ішли під прапорами,
Під гімну України спів...

І перемога вже не за горами!
Вони – герої рідної землі,
Вони держави вільної солдати!
А в небесах курличуть журавлі,
І в хаті тихо плаче сива мати...

Учень 2. Хоч я і дитина, та все розумію

І спати лягаючи ввечері, мрію
Прокинутись вранці в щасливій країні –
Єдиній і вільній, моїй Україні.
В нерівних боях за бажану свободу,
За гідність і честь, за єдність народу
Багато героїв життя віддавали,
Від ворога злого вони рятували
Свою Україну – таку колоритну
У мові і вірі та завжди привітну
До різних народів і поглядів різних.
Невже все даремно?! І вороги грізні

Зруйнують все те, що вдалося нам надбати,

І будуть у ріднім краю панувати?!

- Та ні! Не здамось! – лине голос народу. –

Від півдня до півночі, заходу, сходу –

Ми різні, але в нас одна Батьківщина!

Навіки єдина! З ім'ям – Україна!

Учениця 2. Я не хочу війни,

Бо я хочу навчатись у школі.

Я не хочу війни,

Бо я хочу співати пісні.

Я не хочу війни,

Бо я хочу гуляти надворі.

Я не хочу війни,

Бо я хочу радіти весні.

Я не хочу зростати в підвалі

І не хочу не спати ночами,

Затуляючи вуха руками

І чекаючи тиші в пітьмі.

Я не хочу, щоб мама страждала

І щоб батько сивів на очах.

Я не хочу, щоб брата не стало

і бабуся жила при свічках.

Зупиніться, дорослі, благаю!

Я не хочу війни! Я за мир!

Все, що можна, зробіть, вас благаю!

Нам не треба війни! Ми – за мир!

(Звучить пісня Христини Панасюк «За крок до бою»)

Ведучий. Бійці АТО завжди радіють приїзду волонтерів, адже, крім продовольства та теплих речей, вони привозять листи від рідних і малюнки, вправно виведені дитячою рукою.

Учень 3. В'яже все матуся нишком

Не для мене, не для брата

Та не жаль нам ані трішки –

Рукавички для солдата.

Учень 4. Щоб вони зігріли руки,

Щоб вони зігріли душу,

Вгамували біль розлуки.

І я теж робить щось мушу.

Учень 5. Намалюю я листівку,

А на ній – червоні маки,

Щоб вціліли в перестрілках,

Щоб відбили всі атаки.

Учень 6. А іще барвінок синій,

Щоб були солдати сильні,

Чорнобривці, мальву-ружу

Щоб були солдати дужі.

Учень 7. А я лелек малюватиму,

Які приносять нам весну.

І люди не воюватимуть.

І все в нас буде чудесно.

Учень 8. А я намалюю хату,

А в хаті колиску дитячу.

І в Бога буду прохати,

Хай на сході діти не плачуть.

(Пісня про кіборгів)

Учень 9. І я молитимусь Богу

Нехай збереже Україну.

Хай не буде страху й тривоги,

Й не загине жодна людина.

Учень 10. Я Матір Божу прохатиму,

Щоб край мій покровом укрила.

Й опікувалась солдатами

Щоб кулі їх не скосили.

Учень 11. І вчитись ми будем старанно,

У зошитах гарно писати.

І не будем сваритися,

Щоб легше було воювати

Нашим солдатам на Сході.

Щоб думка їм душі гріла,

Що, як кажуть в народі,

В єдності наша сила.

Ведучий. Міномети, кіборги, «ГРАДи»...

То так треба, чи то пак «надо»?
Як на небі спалахує зірка,
То комусь це потрібно. А гірко...
Бо згорає чиєсь життя.
Знову хтось іде в небуття.
А цей хтось не сам по собі -
Він загинув у боротьбі.
Ведуча. За країну соборну і вільну,
Не роз'єднану, неподільну,
Не розірвану на шматки,
Як було це в минулі віки.
Депутати, парламент, мери...
Добровольці, АТО, волонтери...
І чи Бог пошле нам Мойсея?
Чи судилося жити в пустелі?

Заключні слова учителя. А чи справді так дуже треба,

Щоб снаряди летіли з неба?
Може треба, щоб в небі –птиці
І цілюща вода в криниці?
Може треба – жито у полі?
Може треба – щаслива доля
Україні моїй калиновій?
Чи я дуже багато наміряла?
Тож будьмо люди єдині

І в щасті, і в злій годині

Єднаймося в одну родину

Й врятуємо Україну. (всі разом)

(Звучить «Молитва» Анастасії Дмитрук)

Вчитель. Ми твердо віримо в те, що скоро наша Україна стане сильною, незалежною, квітучою. Вона ніколи не забуде своїх героїв, які віддали життя за її свободу. Пам'ять про героїв Небесної Сотні, бійців, які загинули в зоні АТО, буде вічно жити в серцях мільйонів українців. Герої не вмирають!

(Звучить пісня «Герої не вмирають»)

**Яковенко Лариса Віталіївна, вчитель музичного мистецтва,
класний керівник 11 класу**

**Урок мужності
«Слава Україні! Героям Слава!»
(в рамках Тижня патріотичного виховання)**

Мета: - виховувати почуття патріотизму, любові до Батьківщини, національної свідомості, гідності, бажання захищати свою країну від ворога;
- формувати в учнів громадянську ідентичність, розуміння єдності й цілісності України, її багатонаціонального народу як національної ідеї розвитку вільної, незалежної, демократичної та заможної держави.

Обладнання та оформлення: Державний Прапор України; класна кімната, прикрашена елементами народної символіки; проектор, комп'ютер; записи музики, відеоролики, мультимедійна презентація

Епіграф: Як не ми, то хто ж тоді, чуєш, брате,
Україну рідну буде захищати...

З пісні

Звучить пісня Т.Петриненка «Україна».

Вчитель:

На білому світі є різні країни,
Де ріки, ліси і лани.
Та тільки одна на землі Україна,
А ми її доньки й сини.
Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,

І квіти усюди ростуть.

Та тільки одну Батьківщину ми знаєм.

Її Україною звать.

Святе Письмо говорить, що спочатку Бог розселив людей по всьому світу і кожному народу дав землю. Богом дана земля є святою і рідною. Тому її захист – це найперший обов'язок кожного народу. Для українців такою землею є Україна. Вона полита потом і кров'ю сотень поколінь наших працелюбних і героїчних предків, які зберегли для нас нашу солов'їну мову, а нас самих наділили веселою вдачею, співучістю, працьовитістю та високою мораллю.

Головне, що ми сьогодні маємо усвідомити, так це те, що ми справжні українці, і маємо таке глибоке коріння, що його не вирвати ніякими силами.

Дівчина в національному костюмі:

Я – українка! Вигодувана й випестувана материнською піснею, бабусиною казкою. Понад усе в житті люблю лагідну і щиру нашу мову, отчий край, де я виростала, рідну мою Україну.

Юнак в національному костюмі:

Я – українець! Добрий господар, вірний заповітам батьків і дідів наших, славний захисник свого роду і Вітчизни.

Дівчина: Люблю тебе я, мила Україно!

І все зроблю, щоб ти завжди цвіла.

Я буду вчитись в школі на відмінно,

Щоб мною ти пишатися могла.

Юнак: Люблю твої ліси, струмки, джерельця

І все – усе, що є в моїм краю !

Тепло долонь, і розуму, і серця

Я Україні милій віддаю!

Демонстрація кліпу 'Моя Україна'.

Вчитель: Бути українцем – значить пишатися своєю Вітчизною. І нам є чим пишатися. Ми пишаємося красою української природи, древніми традиціями і мудрістю предків, найбагатшою культурною спадщиною, її героями. Бути українцем – значить беззавітно вірити в Україну, як вірили в неї генії і безстрашні захисники українського народу. Тільки почуття любові й глибокої гордості за Вітчизну разом з вірою у її величне майбутнє дає кожному українцеві, незалежно від того, молодий він чи сивий, чи живе він в Україні, чи в інших краях, право стверджувати: це моя країна, мій народ, моя Україна!

Ми – патріоти – дочки і сини

Для твого блага все в житті здолаєм!

Бо ти найкращий, краю мій ясний,

Вітчизну й матір ми не вибираєм!

Хлопець та дівчина-Україна:

Чому ти плачеш, душенько тендітна?

Чому ти, Україно, у сльозах?

Чом сива стала небосинь блакитна?

Чому від суму не співає птах?

Від горя плачу я, від туги і від болю,

За тих в сльозах, що згинули в боях.

Що матір затулили ви собою,

Долаючи нестерпний біль і страх.

Печаль і сльози розривають груди,

Як гинуть мої дочки і сини.

Якби ви тільки знали, добрі люди,

Як я стомилась від проклятої війни!

Нелюдський біль, як тіло моє крають,

Як душу мою хочуть розірвати.

Та вороги мене не подолають,

Бо встали матір діти захищати.

Я витру сльози, залікую рани,

І прийде мир і спокій в наші хати,

І розіб'ються вщент ворожі плани,

Героїв буду вічно пам'ятати!

Вчитель: Більше, ніж сімдесят років пройшло з тих пір, як нацистські окупанти прийшли на нашу землю, щоб захопити її. Здавалось би, ми знаємо про Другу світову війну все: ми вивчали її в школі, дивилися історичні фільми і хроніки, читали про неї в книгах. Вірили в те, що доки живе пам'ять у наших серцях, війна не прийде в наш дім. Але, мабуть, не для всіх любов до миру і повага до великого подвигу наших дідів була священна.

Кордони України були непорушними 70 років, поки до нас знову не повернулася війна. Цього разу вона прийшла не із заходу, а зі сходу. Уперше за 70 років ми знову стали на захист України, її свободи й територіальної цілісності.

Учень: Славетна українська земля,

Дорога, рідна серцю розмаю!

Тебе знову плюндрує орда,

Знов тобі спокою немає.

Славетна українська земля,

У вогні і ранах ти змушена знову стогнати,

Знову рясно полита кров'ю мужніх синів,

Які поклялися тебе захищати.

Бо духу козацького ніхто не зламав,

Прагнення до волі у нас не забрали
Нове покоління Господь нам послав,
Насмерть стоять відважні солдати.

Вчитель: Трагічні події в Україні, починаючи з листопада 2013 року, тривожать та не залишають байдужими жодного громадянина країни. Кожному з нас необхідно усвідомити, за що боролися учасники Євромайдану і заради чого пожертвувала своїм життям «Небесна Сотня».

Горить свіча і пам'яті сльоза
додолу з неї краплями стікає.
Земля ридає, плачуть небеса –
Майдан героїв з почестю ховає.
Їх взяв Господь, щоб ангелом в раю
В його садах довічно проживати.
Вони завжди залишаться в строю,
Про них народ пісні буде співати.
Небесна сотня білих журавлів,
душа яких летить під небесами.
Ніхто із вас вмирати не хотів,
Хай вічна пам'ять лишиться за вами.
Сьогодні туга душу розпина,
Багато з вас в коханні не признались.
Надворі скоро втішиться весна.
Чому ж її ви, хлопці, не діждались?
Горить свіча і пам'яті сльоза
додолу з неї краплями стікає.

Земля ридає, плачуть небеса –

Героїв Україна пам'ятає.

Кожен із них заплатив за свої переконання найвищу ціну – ЖИТТЯ. Тож для нас є святим обов'язком гідно вшанувати наших Героїв хвилиною мовчання.

*Учні запалюють свічку пам'яті, а на екрані демонструється сюжет про
Небесну Сотню, лунає пісня '' Мамо, не плач ''.*

Вчитель: Україна – країна трагедій і краси, країна, де найбільше люблять волю і найменше знали її, країна гарячої любові до народу і чорної йому зради, довгої вікової героїчної боротьби за волю. Шлях України позначений високими степовими могилами, руїнами та втратою найдорожчих людей. Смерть знову забрала найкращих синів українського народу, патріотів, небайдужих до майбутньої долі рідного краю, нашої Вітчизни.

Учень: Після тяжких поранень, отриманих у бою на Луганщині, у госпіталі в Києві 30 серпня 2014 року відійшов у вічність боєць батальйону "Айдар" **Ілля Ідель, 1988 року народження.** Він був випускником нашої школи, спокійною та хорошою людиною. Екзотичне прізвище Ідель у перекладі з мови казанських татар означає "Господар рік" – у середні віки так називали Волгу...Самотніми лишилися дружина і 6-річна донька, яких він дуже любив. Ілля загинув, але назавжди залишиться живим у наших серцях і пам'яті як взірець любові до Батьківщини. У нашій школі відкрита дошка пам'яті на честь Іллі Іделя.

Учениця: Від снарядів ворожого "Граду" у Щасті на Луганщині 31 січня загинуло двоє бійців добровольчого батальйону "Айдар": **48-річний Руслан Бобуров (позивний "Німець") з Черкащини та 31-річний Вадим Жеребило (позивний "Діджей") з Чернігівщини.** У прес-службі батальйону так відгукнулися про полеглих героїв: "Вадим був душею компанії і надійним бойовим товаришем. Русик — легендою батальйону і серцем кожного бою".

Учень: Про Руслана "Німця" дійсно ходили легенди. Говорили, що він один вартий цілої роти солдатів, і що немає зброї, яку він не міг би вивчити і використати проти ворога на усю її потужність. Усі, хто хоч раз був у батальйоні "Айдар", чули розповіді про "Німця" – цим позивним сепаратисти лякали своїх новачків і радили не потрапляти на лінію вогню "Німцевого" кулемета, який він жартівливо називав "Машка" і зенітної установки, яку називав "Мамка"... Зате практично ніхто не знав, що за позивним "Німець" ховається російське прізвище Бобуров - справжнього патріота України з черкаського Катеринополя.

Учениця: Чудеса героїзму виявляв під час АТО на сході України цей зазвичай скромний, стриманий і сердечний чоловік. Українські бійці називали прикордонника **Ігоря Момота "Живою Легендою" і "Легендарним Полковником"...**

В Оршанці розповідали про справжні чудеса військової звитяги, які демонстрував Ігор Момот. Як він кілька годин утримував заарештованого на кордоні лідера луганських сепаратистів Валерія Болотова, одною рукою держачи терориста, а другою – бойову гранату. Як він, діючи рішучо й сміливо, знешкодив впливового "козацького" отамана з Росії, що воював на боці так званого ополчення. Як за голову легендарного прикордонника вороги оголосили грошову винагороду. Сказали й про те, що, не виключено, той удар із "Градів" було здійснено задля вбивства шалено популярного серед українців офіцера.

"З самого початку подій на Донбасі ця людина стала живою легендою, – написав на своїй сторінці у "Фейсбуці" координатор групи "Інформаційний спротив" Дмитро Тимчук. – Він особисто керував багатьма успішними операціями на кордоні з протистояння російському вторгненню й тероризму. І хоча Ігор Момот не раз стикався не тільки з підступністю і хитрістю ворога, а й зрадою з боку "своїх", до останньої секунди свого життя він був щиро відданим Україні та її народові. Ця людина жила і загинула як Герой. Таким

він назавжди залишиться в нашій пам'яті”... Рятуючи Україну від вогню, Легендарний Полковник сам пішов за неї в огонь. Ігор Федорович загинув у званні полковника. А в черкаську землю ліг – генерал-майором.

Тепер, після загибелі офіцера від осколків ”градівського” снаряду, особливого сенсу набули останні рядки вірша:

Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.

Відео ”Наш Шевченко”

Вчитель: В останню путь їх проводжали тисячі наших земляків, що прийшли віддати останню шану справжнім героям, які захистили наше сьогоднішнє мирне життя ціною власного життя.

Вшануймо пам'ять воїнів, учасників антитерористичної операції, які загинули у боротьбі за свободу, незалежність та єдність нашої держави. Вічна пам'ять героям! Герої не вмирають!

Учениця:

Плаче свічка, плаче небо, плачуть люди,
І від болю рветься серце на куски...
Серед нас, живих, не буде їх, не буде.
Вічна пам'ять вам, герої – земляки!

Вони за щастя наше й мир стояли,

У бій ішли за волю без вагання.

Найкращі спогади про них сьогодні

Вшануємо хвилиною мовчання.

Лунає пісня '' Гей, плине кача ''

Вчитель:

На Сході України гримлять вибухи й свистять кулі. Йде боротьба наших воїнів, учасників антитерористичної операції, за єдність і незалежність нашої держави. У громадянському житті вони були різними людьми, зі своїми мріями, надіями та сподіваннями: слюсар і спортсмен, шахтар і вчитель, менеджер і водій, студент і лікар. Зараз у них одна професія – захищати Україну.

Я дивлюсь на світлини бійців,
Щирі посмішки, втомлені очі,
Сиві скроні та безліч рубців...
А мій розум сприйняти не хоче:
Це не сон, не синдром маячні,
Ця війна не в далекій країні,
Не в Іраку чи десь там в Чечні,
А в вишневій моїй Україні.
Саме зараз її вояки
Схід країни від зла захищають,
Б'ються на смерть мої земляки,
Кров'ю землю святу поливають.
Щоб країна ввійшла в майбуття
Вільна, сильна, без чвар та війни.
Віддають саме цінне -життя,
України найкращі сини!

Слава Україні! Героям Слава! Захисникам – уклін доземний!

Такі слова ми говоримо і про наших земляків, які беруть активну участь у війні на сході України, не шкодуючи свого здоров'я, та власне, і самого життя. Їх дуже багато, але ми серцем і душею з нашими бійцями. Пригадаємо їхні імена.

Учень:

Випускники нашої школи Микола Філенко, В'ячеслав Фесенко, Павлюченко Анатолій, Односумов Богдан.

Учениця:

Наші земляки, ще зовсім молодесенькі хлопці – Сточовенко Артем, Сосновський Вадим, Околічний Кирило та багато інших.

(пісня С. Вакарчука “Я не здамся без бою”)

Нам невідомі всіх їх імена,
Хто їх чекає, хто за ними плаче,
Де їхній дім, як їм болить війна,
Яке в них серце - щире чи терпляче.
Як страшно їм, коли усе горить,
Коли руїни, смерть перед очима,
І як в бою важлива кожна мить,
Які в них білі крила за плечима.
Нам невідомі мрії й здобуття,
Всі їхні рани, всі слова прощання,
Вони - солдати, що кладуть життя,
Заради нас і мирного світання.
І без імен помолимося за них,
За трошки вдачі світлої, простої.
В час зрад страшних і втрат таких гірких,
І без імен вони для нас герої.

Вчитель: Діти, сьогодні у нас присутній Островський Олег, який на декілька днів повернувся додому зі Сходу, де зі броєю в руках у складі батальйону

”Айдар” разом із своїми холодноярськими козаками у місті Щастя захищав нашу Батьківщину. Запрошуємо його до слова.

Орієнтовні питання від учнів до бійця:

- ✚ Чи можна виховати патріота?
- ✚ З якого віку можуть проявлятися патріотичні почуття? Які їх витoki?
- ✚ На вашу думку, патріотизм – це мода чи самосвідомість нації, що прокидається?
- ✚ Як ви гадаєте, що ж керує цими патріотами? Мабуть, споконвічне прагнення до волі і свободи, дух козацький, який не зломити жодному загарбнику?
- ✚ Як ви радите проявляти свої патріотичні почуття зараз і в майбутньому?
- ✚ Чи пишаєтесь ви своєю країною? Коли Ви відчували це почуття? За країну? За себе?

Інсценізація віршів:

1. Дівчина з листом для солдата

Привіт, сміливий, вірний мій солдате.
Коли ти повернешся? Я чекаю.
Молюсь за тебе, мій український брате.
І уночі так тяжко засинаю.
Я дякую тобі за твою мужність,
За твою віру в мене й в Україну,
За те, що тобі зовсім не байдужа
Наша свобода й наша Батьківщина.
Молюсь за тебе, мій український брате!
Я знаю, що ти вистоїш в двобої,
І захистиш від ворога і ката!

Ти мій герой і правда за тобою !

2. Вірш в пам'ять загиблого друга в АТО (два хлопці: один в цивільному одязі, другий – в армійському. Обидва тримають по дві квітки пам'яті у руках).

Пішов на схід. Та повернутись обіцяв.

Я пам'ятаю, як гуртом ми проводжали

Тебе в АТО. А ти сміявся та не знав,

Що там, на небі, вже для тебе готували.

Ти був в боях, ти бачив ворога лице,

Хоче лицем його оскал навряд чи зветься,

Коли попав із побратимами в кільце,

Ти розумів, що битись на смерть доведеться.

А мати в ніч ніяк заснути не могла,

Чомусь молилась, довго-довго так молилась,

Неначе серцем поруч весь цей час була,

Аж поки пташка у вікно її забила.

І в цю хвилину зрозуміла: «Вже нема

Її соколика», бо то в віконце билась

Його душа, мов птах, самотня та сумна,

І головою мати стомлено схилилась.

Мій друг — герой загинув вчора на війні,

І ми продовжувати маєм його справу,

Стати на захист української землі

Бо захищаєм Батьківщину та державу.

Всіх до одного ми повинні пам'ятати,

Хто нас в цей час тяжкий на сході захищав,
Щоб знала кожна вбита горем мати,
Що не даремно син життя своє віддав.

3. Ведучий і дівчина-мати в чорній хустині:

Жінко, чого Ви плачете?

Ваш син-герой. Ви що - не бачите?

Ще цей хлопчина і он той.

- Героєм був мені завжди....

З тих пір, коли почав ..іти...

З тих пір, коли сказав він мама...

Я так раділа..., так ридала....

Від щастя сльози проливала...

Так, ніби знала..., ніби відчувала...

Я так його тримала...

Так оберігала...

Та все ж пішов....

За іншу битись маму....

Мені ж залишив вічну рану...

А я дзвонила,

Кажу : «Сину, іди додому... бо там гинуть....»

А він: «Неправда, тут все мирно...»

Мені від того було дивно...

І я його чекала..., так чекала....

Він вернеться, я вірила, я знала....

І він приїхав не колись, а нині...
Виходжу я..., дивлюсь - ...моє дитя у домовині...
Як справи синку?
Ну кажи, як справи?
Чого мовчиш?.. не хочеш подивитися на маму?
Відкрий же очі..., вставай... ти хочеш так лежати?
Втомився, певно, вирішив поспати....
Боже ...я тебе укрию...
Ти ж такий холодний...
Живіт запав, напевно, ще й голодний...
Ходи, я вже на стіл накрила....
Ходи, тебе чекає вся родина."...
А люди кажуть, що здуріла..., що мертву так трясу дитину...
Та, що ті люди..., що вони там знають...
Мій син-герой... ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ.

4. Дівчина-мати, яка читає листа від сина:

Живий!... Учора повернувся! Я реву...
Та за слізьми рядків листа не бачу...
"Син вісім тижнів у полоні був.."
І я безглуздо не сміюсь, а плачу.
"Чого реवेश?" сама собі кажу,
Читаю: "Полонених обміняли..."
Подяку Господові вкотре шепочу,
За те, що сина матері віддали.
На "свій"- "чужий" нема розподілу синів,
Всі рідні і додому всіх чекаєм,
І за синів нам невідомих матерів,
Молитви кожен вечір Господу читаєм.

Перегляд відеопісні ''Над землею тумани''

Вчитель: Діти, давайте разом складемо листа нашим солдатам, а потім передамо його бійцям, як частинку нашої любові та підтримки (*учні зачитують лист і прикріплюють його на ватмані, прикрашають різними малюнками-елементами українських символів – калиною, сонечком, вишиванкою, колосками пшениці тощо*).

Дорогий солдате!

Звертаємося до ТЕБЕ – нинішнього захисника Вітчизни. Вже вкотре ми прокидаємося рано-вранці, йдемо в школу з надією, що саме сьогодні все стане добре. Що небо нарешті стане спокійним та тихим у стороні, де виборюється право на наше мирне життя, наше майбутнє і світле існування України.

Солдате, ще ніколи ми не відчували такого щирого почуття гордості за свій народ, за ВАС, хто ціною власного життя стоїть за те, щоб ми – діти – мали місце у цьому житті, й надалі користувалися правом розвивати, плекати, відбудовувати та оберігати наш милий серцю кланчик світу.

Солдате, як рідко раніше ми відчували таку сильну та безмежну любов до своєї країни, не до кінця усвідомлюючи як це – бути українцями, незалежними та вільними, люблячими свою державу.

Повір, наш воїне, ми знаємо, як ТОБІ тяжко. Ми діти, і ми щиро віримо, що ТИ найближчим часом повернешся живим, що настане пора, коли нам усім усміхнеться перемога, і все зло навіки покине країну, в якій НАМ жити, НАМ творити, НАМ формувати націю, яка сміливо зможе назвати себе послідовниками козацького роду – українцями.

Бажаємо ТОБІ, СОЛДАТЕ, наснаги й надалі захищати нас. Від щирого серця дякуємо ТОБІ за відвагу й сміливість. Таких людей, як ТИ і ТВОЇ ТОВАРИШІ, не так багато. Тому ці важливі вчинки на сьогоднішній день заслуговують найвищих почесей і поваги.

Наш оборонцю, ми не сумніваємося, що ТИ, як і кожна людина, маєш рідних людей: матір, сестру, кохану. Нехай і вони своєю любов'ю надихають і направляють твої сили на захист держави й народу, який віддає всю пошану, подяку та славу.

Нехай Бог кожного з ВАС оберігає та благословляє! Ми віримо у ВАШУ хоробрість, терпіння і незламність духу. Повертайтеся живими, здоровими та з перемогою. Віримо в перемогу разом! Слава Україні!

Вчитель:

Присвята патріотам України

Ще не відстояна країною війна
Залишиться у нашій пам'яті навічно:
Як захищали воїни Майдан,
Як везли волонтери передачі,
Як вистояли в аеропорту
Вкраїнські кіборги – нащадки Хмеля,
Як звук гармат і мінометний гурк
Пришвидшував биття сердець у тілі...
Ще не відстояна країною війна
Залишить слід в історії навіки.
Ще довго в підсвідомості вона
Не дасть забути, хто є українці.
Що ми є нація, що ми – народ,
Який завжди міг постоять за себе.
Тож прийде часу поворот
До кращого життя, до перемог -

І поневолений сатрапами народ
Сміливо ступить на дорогу звершень.

Учень:

А знаєте, війна колись закінчиться
І тільки спогади залишаться в серцях,
Благаю Боже, збережи мою країну,
Молюсь до Тебе, збережи усім життя...

(пісня "Боже! Україну збережи! Господи, помилуй нас")

Висновки

Проблема виховання громадянина-патріота постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. І актуальною вона буде до тих пір, поки держава існуватиме як соціальний інститут. Адже існує пряма залежність між державою і людиною. Якісно нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам. Сьогодні забезпечити високий рівень громадянськості та патріотизму школярів можна на основі осмислення єдності внутрішнього світу особистості, взаємозв'язків національних цінностей та індивідуальної неповторності. Школа має діяти як відкрита система, що органічно пов'язана з життям суспільства. Орієнтація на завтрашній день суспільства і разом з тим забезпечення духовного, повноцінного буття школяра сьогодні – один із найважливіших аспектів системного підходу до національно-патріотичного виховання. Воно є невід'ємною складовою загального виховного процесу підростаючого покоління, головною метою якого є набуття дітьми та молоддю соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина європейської, незалежної Української держави.

**Сяє сонце волі з Заходу до Сходу,
Вірю в добру долю рідного народу.
Колосяться ниви, вабить цвіт калини,
Вірю у щасливу долю України!**

Використана література:

1. Бех І. Патріотичне виховання дітей та молоді / І. Бех, К. Чорна // Позашкілля. – 2011. – № 10. – С. 9-16.
2. Бех І. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна // Світ виховання. – 2007. – № 1. – С. 23-34.
3. Горб Т. Й. Громадянське виховання: інструменти дотику до особистості / Т. Й. Горб // Виховна робота в шк. — 2014. — № 3. — С. 2–4.
4. Дробязко О.В. Маленьким українцям – про державні символи і не тільки... / О. В. Дроб'язко // Дошкільний навчальний заклад. – 2010. – № 3. – С. 10-35.
5. Дудар О. В. Залучення національних традицій до сучасної системи виховання / О. В. Дудар // Класний керівник. – 2012. – № 1/2. – С. 22-23.
6. Зелюк В. В. Формування патріотизму, свідомої громадянської позиції та зміцнення моральності учнівської молоді: досвід і проблеми / В. В. Зелюк // ПостМетодика. – 2009. – № 4. – С. 57-59.
7. Ігнатієва А. В. Національні символи України : (усний журнал, 6-7 класи) / А. В. Ігнатієва // Виховна робота в школі. – 2012. – № 2. – С. 39-42.
8. Киричок В. А. Патріотичне виховання молодших школярів у позаурочній діяльності / В. А. Киричок // Класний керівник. – 2011. – № 9/10. – С. 47.
9. Коробка Л. Система громадянського виховання у школі життєтворчості / Людмила Коробка // Директор шк. — 2014. — Лютий (№ 3). — С. 13–16
10. Костенко Н. А. Організація роботи учнівського самоврядування в школі / Н. А. Костенко // Виховна робота. — 2014. — № 2. — С. 45–49.
11. Крупа Т. М. Музей у школі: з чого розпочати? / Т. М. Крупа // Історія та правознавство. Позаклас. робота. — 2014. — № 3. — С. 10–16.
12. Кожем'яка О. Л. Виховний потенціал проектної діяльності / О. Л. Кожем'яка // Історія та правознавство. Позаклас. робота. — 2014. — № 3. — С. 2–4.

13. Михальова. С. В. Дидактичні матеріали «Чи знаєте ви Конституцію України» [Текст] / С. В. Михальова // Історія та правознавство. – 2011. – № 16/18. – С. 32-40.
14. Степаненко, І. Ю. Виховання патріотизму й національної свідомості учнів шляхом використання елементів інноваційних технологій : прогр. вихов. роботи клас. керівника / І. Ю. Степаненко // Вивчаємо укр. мову та л-ру. Позаклас. робота. — 2014. — № 3. — С. 2–6.

